

Металва

лист Техничке школе „РАДОЈЕ ЛЈУБИЧИЋ“ Ужице

ЈАНУАР, 2023.

Број 32

своја
друкарство

МИ СМО ТУ ДА ИМ ПОМОГНЕМО, НАУЧИМО И ОХРАБРИМО

Иван Стакић, директор школе

Посао просветног радника мора да се воли. То није некакав класичан посао – дођеш, одрадиш, одеш и до следећег дана га заборавиш. Наставник мора да буде посвећен, да познаје децу, да осећа тинејџерске проблеме, да буде присутан у њиховим животима све време, да заједно са њима пролази и проживљава све фазе одрастања.

Руководилац, директор школе, и даље је просветни радник, само онај који има много више одељења и ученика. Поред руководећег посла, мора да се бави организовањем рада у школи и од њега се очекује да направи здраву атмосферу у којој ће се лепо осећати и сви ученици и запослени. Али, руководилац је тренутна и одговорна функција и тражи целодневно ангажовање.

Као директор школе спреман сам да прихватим сваку идеју за унапређење рада, јер само тако можемо да дођемо до онога чему сви тежимо – успешније школе са посвећеним наставницима, са обостраним уважавањем свих ученика и запослених и, наравно, задовољних и успешних ученика. Наши ученици у свим подручјима рада веома су успешни, што су у претходном периоду доказивали на републичким такмичењима, кроз даље школовање у својим струкама и кроз касније запошљавање.

Спремност деце и колега да свакодневно унапређују свој рад ме изузетно мотивише, као и рад мојих претходника на овом месту. С обзиром на то да смо регионална школа, у наша четири подручја рада постоји широк дијапазон могућности за унапређење и ширење школе, али и побољшање њеног угледа и изван простора нашег региона.

Тренутно смо савремена школа која прати трендове у развоју наставе и циљ нам је да у наредном периоду још више осавременимо наставу. Набављање наставних средстава ограничено је материјалним могућностима, али заједно са нашим социјалним партнерима и локалном самоуправом трудимо се да уз осавремењивање наставе оплеменимо и целокупни живот и рад у школи. Све учионице су нам опремљене савременом рачунарском и аудио-визуелном опремом и интернетом, па ћемо се потрудити да ученицима на одморима обезбедимо разглас где ће имати могућност да искажу своју креативност, да се брже и потпуније информису,

али и да одморе претворимо у време за релаксацију и забаву уз музику, како би мотивисанији одлазили на наредне часове.

Трудимо се да и сам школски простор, холове, ходнике, степеништа и учионице улепшавамо заједно са ученицима. Посебна жеља нам је да школско двориште учинимо лепшим и препознатљивим у граду, па ћемо томе у наредном периоду посветити пуну пажњу.

Надам се да наши ученици своју школу доживљавају као пријатно место где не долазе само ради учења, да је доживљавају као место где су сигурни, безбедни, окружени својим вршњацима и пажњом и бригом и наставника и свих запослених у школи. Зато поручујем нашим ученицима да су им моја врата увек отворена за разговоре који би водили ка унапређењу образовно-васпитног процеса, безбедности и целокупног школског живота. У савременом свету немерљива је вредност знања, и требало би да ово време које проведу у нашој школи искористе на најбољи начин, како би постали успешни студенти изабраних факултета, или вредни и посвећени запослени на радним местима за која су се школовали. Ми смо ту да им помогнемо, научимо и охрабriamo, а на њима је да вредно уче и извршавају своје обавезе.

ПЕТЉА: Часопис Техничке школе „Радоје Љубичић“

ПРОФЕСОРИ САРАДНИЦИ: Бранко Николић, Милош Милутиновић, Снежана Недељковић, Антонина Златић, Жанка Станојевић, Ана Ђуричић, Ана Ђировић, Маријана Јоловић, Марина Веснић Јовичић, Ана Павић, Весна Тадић, Александар Арсић, Јелена Константиновић, Славка Цвијовић

УЧЕНИЦИ САРАДНИЦИ: Анђела Стикић, Исидора Тешић, Мина Лукић, Милена Владисављевић, Магдалена Родаљевић, Јована Ђунисијевић, Јована Илић, Анђела Илић, Сташа Арсенијевић, Александра Марковић, Бранислав Нешовић, Душан Шоботовић, Андреј Ковачевић, Вук Максимовић, Јелена Дробњаковић, Ерна Гојак, Бериоска Чолић, Невена Шијакићић, Неда Шпановић, Гоца Јаковљевић, Милица Милановић, Анђела Бошковић, Николина Јакшић, Милица Ракић, Светлана Крчевинац, Кристина Зарић, Сара Арбутина

ЛЕКТУРА — КОРЕКТУРА: Слађана Јањић, професор

ШЕФ МАРКЕТИНГА: Иван Стакић, директор

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Влатко Павловић, професор

ГЛАВНИ УРЕДНИК: Слађана Јањић, професор

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Техничка школа „Радоје Љубичић“ (за „Петљу“), Улица Николе Пашића 17, 31000 Ужице

ТЕЛЕФОН/ФАКС: 031/513 171

Email: tgsf@mts.rs

САЈТ: <http://www.tsradojeljubicue.edu.rs/petlja.html>

ШТАМПА: Штампарија Никитовић - Ужице

Овај пут испричајте сами причу са насловне стране, а за тему изаберите неку од понуђених

Садржај:

Овом планетом ходају добри људи	2
Ми смо ту да им помогнемо, научимо и охрабriamo	2
Нина Марковић – понос наше школе и ђак генерације	4
Хуманитарна акција	6
Наша еко навика за оне којима је помоћ потребна	7
Традиција даривања	7
Школске актуелности	8
Понашајмо се безбедно у саобраћају	8
Архитектонски техничари на блок настави	9
Први пут на Сајму текстила	10
Тим за каријерно вођење и саветовање	11
Тренинг – млади против корупције	12
Бесплатни онлајн курсеви енглеског језика	12
Наши новинари у „Ужичкој новинарској школи“	13
Око школе	14
Пут(овање) ка каријери	14
Научите да учите	16
Ко је наставник, а ко професор	17
Архитектонско наслеђе Михајла Митровића	22
Видим реч и чујем реч	24
Литерарни конкурс „Зоран Теодосић“	24
Литерарни конкурс Кола српских сестара	27
Смотра рецитатора „Песнице народа мог“	28
Историјске стране	30
Обележавање сећања на 1300 каплара	30
Драгинац - камен и грађењу сећања	31
Путовање кроз време	34
Обилазак манастира	34
Модни костим од 1930. до 1940. године	36
Костими кроз векове	38
Занимљивости	39
Грађевински материјал будућности - индустријска конопља	39
Истина о вину	40
Петља око света	42
Фудбал у свету луксуза	42
Још мало занимљивости	45
Моја прича – Тања Мاستило	46
Сусрети и разговори	49
„Петља“ у разговору са Дејаном Алексићем	49

Сви људи који на било који начин доприносе стварању „Петље“ чине њену породицу. Неко то ради писаном речју, а неко својим делима. Захвалност дугујемо Управи школе и социјалним партнерима.

JKP НИСКОГРАДЊА

НИНА МАРКОВИЋ – ПОНОС НАШЕ ШКОЛЕ И ЋАК ГЕНЕРАЦИЈЕ

Нина Марковић, овогодишњи ћак генерације, била је ученица IVГ1 одељења, смера Архитектонски техничар. Одговорна, посвећена, вредна, савесна, са зрелошћу и понашањем младе особе окренуте напредовању и циљевима, добар пријатељ, емпатична, скромна, тиха, ненаметљива, увек спремна другима да помогне и да их разуме. Након завршене средње школе, Нина је уписала Архитектонски факултет у Београду, што је одувек била њена жеља. О средњој школи, наставницима, о томе како се постаје ћак генерације, о факултету и даљим плановима Нина је рекла:

Одувек сам желела да уђишем овај смер. Моје интересовање за архитектуру јавило се веома рано, већ негде у петом разреду основне школе. Најпре су ме привлачиле древне цивилизације, али сам убрзо схватила да ме код њих највише фасцинира њихова архитектура. Онда је постепено моје интересовање за архитектуру кренуло да се повећава у свим њеним сферама и постала је главни предмет мојих интересовања.

Звање ћака генерације ме је изненадило и дочекало несрећну јер никада ка њему нисам стремила нићи чак размишљала о њему. Јавило се као награда за труд и ангажовање које је било производ воље и љубави према ономе што радим и мојим циљевима. Када имате јасан циљ пред собом, када знате шта желите, љубав и вољу да то остварите, резултати ће сигурно доћи, иако иако некада не изгледа. Најбитнија је упорност и јака жеља. Докле год што има, успећете у свему што наумите.

Својим највећим успехом сматрам то што знам да када будем на улици видела неког познатог из средње школе, било да је то професор или неко са ким сам учила у одељењу, на мом лицу ће се јавити осмех од ува до ува и осећај милине при помисли на мој средњошколски живот. Лепе успомене и време проведено са свим тим људима за мене су дефинитивно највећи и најбитнији успех.

Код мојих професора у средњој школи највише сам ценила њихово велико разумевање за све ученике, осећај да са њима могу да причам о свему што ме мучи, приземност, љубазност и посвећеност свом послу. Сви професори су нас илегално првенствено као индивидуалне особе са својим проблемима и осећањима па тек онда као ученике.

Нажалост, средњу школу, као и већини мојих вршњака, обележила је пандемија корона вируса и у многу чему ускраћила квалитет ћачког живота. Верујем да бисмо имали многу више лепих успомена и атмосфера би била многу боља да се она није догодила. Пре пандемије је управо све кренуло да се развија у том смеру, а након ње ништа није било исто, али професори и ми смо се трудили да ипак успоставимо пријатну и пријатељску атмосферу и мислим да смо у великој мери и успели, са обзиром на даће околности. Тај труд ће ми управо остати као једна од примарних асоцијација на средњу школу.

Када је веза између средње школе и уписа на факултет у питању, за сам пријемни на мој факултет не знам која би средња школа донела довољно знања и

Нина Марковић, ћак генерације 2022. године

помоћу у том семенју, јер је пријемни специфичан. Али усудићу се да кажем да ми је моја средња школа помоћу више него што би то нека група могла. Већи значај до сада стеченог знања се види у шоку студирања. Осећам да сам у предности у односу на оне који нису завршили наш смер због преходног стеченог знања.

Први утисак о факултету ми је да захтева многу више одрицања него што сам замисљала, најорније је, иакође. Имате многу више задатака пред собом идејностварно није довољно само сести и учити, већ су вам потребне разне вештине сналажења, за доста штоа и професори вам јасно дају до знања да се то од вас и очекује. Немате, условно речено, радно време, већ сите и дању и ноћу подређени факултету на неки начин. Физички сите доста исцрпљенији у односу на интелектуалну исцрпљеност. Преушћени сите сами себи у већини ситуација и можете да се ослоните искључиво на себе. Заиста је место иде су успостављена нека нова правила у односу на средњу школу. Али ако се прилагодише тим правилима, као младом човеку пуном амбиција, факултет вам може остати лепше место него било које група.

Позив архитекте је дефинитивно једини позив у коме се видим као потпуно остварена особа, иако да у будућности желим да се озбиљно бавим архитектуром и свим њеним семенјима јер је она једна огромна палета разних могућности. Жеља ми је да једног дана имам свој студио и стручни тим људи који би заједно са мном радио.

На крају бих желела да скренем пажњу на једну врсту неправде према нашој средњој школи јер је на

ОВОМ ПЛАНЕТОМ ХОДАЈУ ДОБРИ ЉУДИ

индиректан начин скрајнућа у односу на групе школе у Ужицу. То дефинитивно није заслужила јер има стручнији и бољи наставни кадар, као и пријатнију атмосферу од многих других школа. Такође, имам утисак да нашем смеру Архитектонски Техничар

припада веће и заслужено уважавање. Надам се да ће се то у будућности променити. Између осталог, није ми најважније шта сте уписали, него какве оцене имате, већ каквим сте људима окружени и како се међу њима осећате.

Мајуранци Техничке школе „Радоје Љубичић“, генерација 2021/2022. у шетњи до Триа

ХУМАНИТАРНА АКЦИЈА

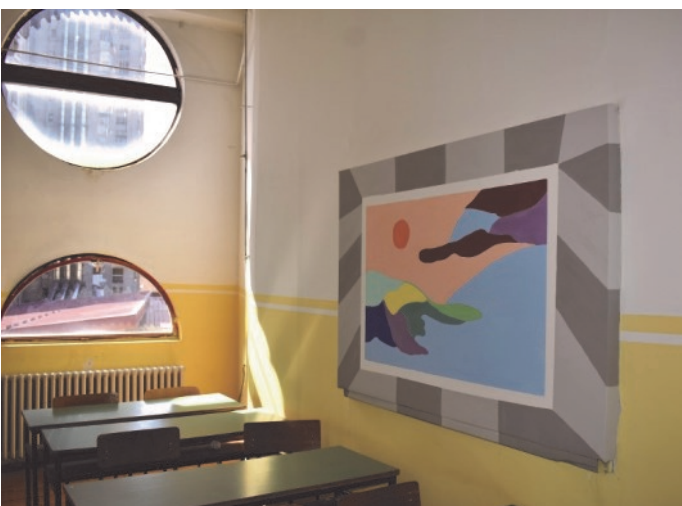
Пише: Ана Павић, професор

Ученице IT1 су у оквиру Графичке секције скупљале помоћ за тешко болесну девојчицу тако што су пролазницима омогућили да узму графику, мајицу, цегер, а заузврат у кутију ставе свој допринос.

Јако сам поносна на ову акцију, јер на овај начин ученице и ученици уче колико заправо ми можемо да помогнемо и допринесемо, потребно је само да се покренемо!

Осликавање учионице у школској 2021/2022. години

Одељење IT1, Техничари дизајна одеће

НАША ЕКО НАВИКА ЗА ОНЕ КОЈИМА ЈЕ ПОМОЋ ПОТРЕБНА

Пише: Ана Ђуричић, професор

Прошло је осам година од прве акције прикупљања пластичних чепова за Удружење особа са инвалидитетом. Тада су се ученици и колектив наше школе определили за учешће у пројекту „Чеп за хендикеп“ и помоћ удружењу. Чедомир Цицовић, Ана Ђокић, Биљана Суботић и други помогли су да се у међувремену ова сарадња развија на обострано задовољство. Рециклажом пластичних чепова пружа се замена за увозни гранулат у производњи пластике и остварују средства за удружење. Сви ми истовремено дајемо заједнички допринос чувању природе и нафтних ресурса.

Са прикупљеним чеповима Еколошка секција наше школе посећује Удружење особа са инвалидитетом два пута годишње. То је постала традиција којој се радујемо и у којој развијамо емпатију и хуманост. Из удружења сваки пут одлазимо са посебним и драгоценим утисцима, богатији за пуно осмеха и захвалности.

Традиција даривања

Ученички парламент Техничке школе „Радоје Љубичић“ припремио је и ове године поклон пакетиће деци са посебним потребама који уче у нашој школи.

Чланови Ученичког парламента: Маја Чоловић IVГ1, Сара Ђурић IIIС5, Јована Токовић IVC2, Јелена Дробњаковић IVГ1, Грујица Стефановић IIIС5 и Снежана Недељковић, професор

ПОНАШАЈМО СЕ БЕЗБЕДНО У САОБРАЋАЈУ

Пише: Милош Милутиновић, професор

Пажљивкова смойра

Саобраћајне незгоде спадају у десет водећих узрока смртности у свету. И у нашој земљи велики број људи погине или буде повређен у саобраћајним незгодама сваке године. Да би се тај број смањио потребан је континуиран рад свих чинилаца који могу допринети побољшању безбедности саобраћаја.

Секција за безбедност саобраћаја наше школе спровела је током 2022. године низ превентивних активности у циљу подизања свести људи у нашем округу о значају безбедног учешћа у саобраћају.

Наставили смо акцију коју смо започели прошле године „Не буди слон, вежи појас на задњем седишту“. Делењем флајера и разговором, чланови наше секције су едуковали грађане о потреби и обавези везивања појаса у аутомобилу, без обзира да ли седимо на предњем или задњем седишту. Статистички подаци о везивању појаса у нашој земљи, поготово на задњем седишту, нису добри. Због тога смо сви заједно покушали да утичемо на наше људе да усвоје исправне ставове.

Током пролећа наша секција је, у сарадњи са Агенцијом за безбедност саобраћаја Републике Србије и Саветом за безбедност саобраћаја Града Ужица, узела учешће у организацији Општинског такмичења „Пажљивкове смотре“. Ово такмичење забавног карактера је веома значајно за саобраћајно образовање и васпитање деце предшколског узраста, као и деце првог и другог разреда. Сви који се баве пословима безбедности саобраћаја у нашем граду су могли да имају увид у то колико наши мали суграђани познају правила у саобраћају. Након општинског, позвани смо и да помогнемо у организацији регионалног такмичења на Златибору, а затим и да присуствујемо републичком такмичењу у Врњачкој Бањи.

Преознајући значај саобраћајног образовања и васпитања, одржали смо и различита предавања ученицима основних школа нашег града о безбедном понашању у саобраћају.

Присуствовали смо акцијама „На матуру без аутомобила“ и „Ум на друм“. У оквиру њих одржане су трибине на којима смо сви могли да чујемо две приче учесника у саобраћајним незгодама које су потресне, али из којих се може много научити. Током трајања ових акција, на тргу су били постављени симулатори чеоног судара „Коса раван“ и превртања возила „Ражањ“. Том приликом смо помагали представницима Агенције за

безбедност саобраћаја и успели смо да великом броју средњошколаца, али и осталих Ужичана, пружимо могућност да у потпуно безбедним и контролисаним условима осете ефекат сигурносног појаса у случају саобраћајне незгоде.

Поводом Светског дана сећања на жртве саобраћајних незгода, у новембру смо покренули акцију „Ако возим не пијем, а кад пијем бирам безбедно“. Скретали смо пажњу нашим суграђанима да чак и најмања концентрација алкохола у крви вишеструко повећава могућност настанка саобраћајне незгоде. Том приликом сви заинтересовани су имали прилику да испробају „пијане наочаре“ које симулирају утицај алкохола.

Пијане наочаре

Захваљујемо се свима са којима смо сарађивали на наведеним акцијама, а највише Савету за безбедност саобраћаја Града Ужица, припадницима Министарства унутрашњих послова у различитим местима нашег округа и Удружењу „Родитељ“ из Ужица. У плану нам је да и у наредном периоду наставимо започете као и да покренемо нове акције, све са циљем да повећамо безбедност у саобраћају у нашем граду и целом Златиборском округу.

Ако возим не пијем, а кад пијем бирам безбедно

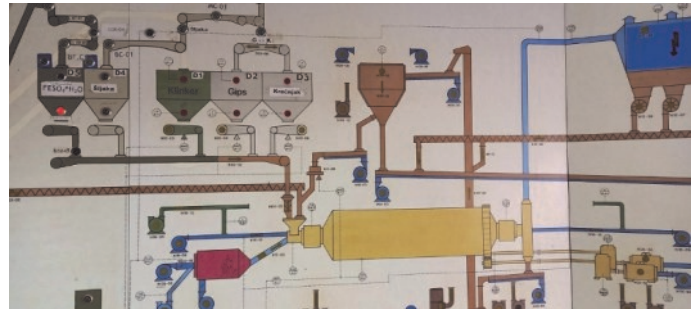

АРХИТЕКТОНСКИ ТЕХНИЧАРИ НА БЛОК НАСТАВИ

Пише: Јелена Константиновић, професор

Ученици првог и трећег разреда архитектонског техничара су почетком децембра, у оквиру блок наставе, били у посети цементари „Титан“ у Косјерићу. Представници компаније су упознали ученике са историјом цементаре, процесом производње цемента као и са правилима

безбедног рада. Ученици су такође имали прилику да посете и зграду командног центра где су видели како се компјутерски управља производним процесом. Била је то добра прилика да се теоријска знања из стручних предмета прошире и повежу са праксом.

ПРВИ ПУТ НА САЈМУ ТЕКСТИЛА

Пише: Мина Лукић, ИТ1

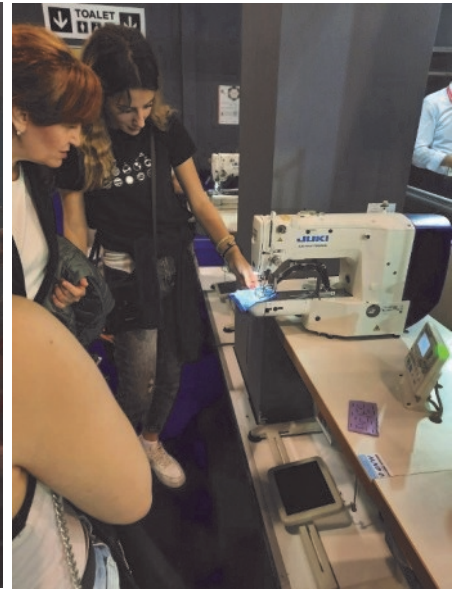
Нестрпљиво смо ишчекивале тај дан, 30. септембар, када је наше одељење, ИТ1 - Техничар дизајна одеће, заједно са одељењским старешином Антонином Златић и наставницама Жанком Станојевић и Даницом Станић кренуло у Београд у посету Сајму текстила и машинске опреме.

Путовање је протекло у лепом и ведром расположењу уз наше омиљене песме, а приватни превозник „Чоле турс“ је учинио да се осећамо безбедно и пријатно.

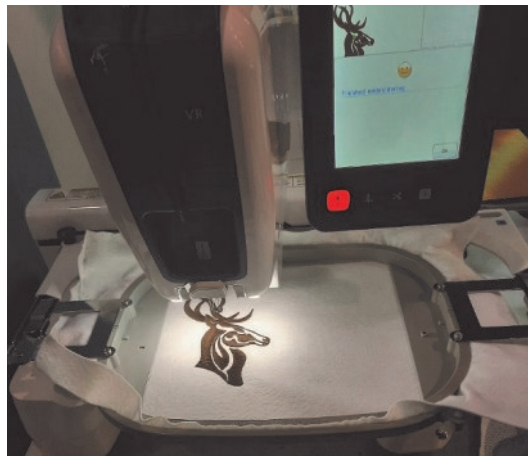
На Сајму, који је био међународног карактера, виделе смо занимљиве и необичне материјале, различитих врста и дезена и производе текстилне позамантерије. Најзанимљивији су били раздрагани турски представници различитих фирми који су још једном доказали да су „краљеви“ текстила.

Упознале смо се са изгледом и моделима савремених машина за шивење али и њиховим радом. Неке од нас, мало храбрије, усудиле су се да пробају како машине раде. Аутомати за вез као и савремене аутоматске машине за полагање и кројење материјала помоћу ласера су такође привлачиле нашу пажњу.

Након посете Сајму, обишле смо тржни центар „Галерију“ и имале слободно време да прошетамо савском променадом. Уживале смо у шетњи и дружиле се. А онда смо отишли у још једну посету...

Машине лаке за рад, „као да возише неки лагани аутомобил“

MAOW atelier - бонус посета

Пише: Мина Лукић, ИТ1

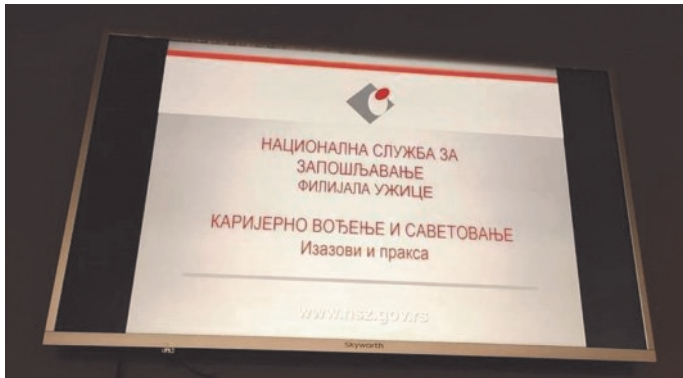
Ученице одељења ИТ1 - Техничар дизајна одеће испред MAOW atelier

Бојана Лазаревић, модни кројач, која је некада била ученик наше школе, и млади дизајнер одеће Марко Јовић су нас дочекали у њиховом модном атељеу који се налази на Новом Београду. Атеље се састоји од више просторија, просторијом за пријем муштерија са изложеним моделима, узорцима, делом у коме се кроји и врши припрема за шивење и просторијом за шивење. Све је изгледало модерно, уредно и професионално. У изложбеном делу атељеа највише је било модела хаљина и то свечаних, необичних и занимљивих модних детаља. Бојана нам је испричала њен развојни пут и пренела своја искуства. Дала нам је пуно савета а најважнији је био да у животу треба да радимо оно што волимо.

Повратак за Ужице је био још веселији уз пуно шале и музике. Неке ствари ћемо прећутати јер на крају нису више ни важне. Важно је да нам је ова посета Сајму текстила и модном атељеу у Београду била потребна и да ће нам остати у лепом сећању.

ТИМ ЗА КАРИЈЕРНО ВОЂЕЊЕ И САВЕТОВАЊЕ

Пише: Антонина Златић, координатор
Тима за каријерно вођење и саветовање

Да ли сте знали?

Предвиђа се да ће данашњи запослени променићи десет до четрнаест послова до своје тридесет осме године.

Данас, једна четвртина радника ради у компанијама мање од годину дана, а једна половина (и више од тога) ради у компанијама мање од пет година.

Десет најизраженијих послова 2020. године нису ни постојала 2015. године.

Број информација из домена науке и технологије се удвостручује сваке године.

За студенте који почињу своје студије:

Дубравка Смиљанић, дипломирани психолог,
Национална служба за запошљавање у Ужицу

Пола од онога што су научили на првој години студија биће застарело и превазиђено на крају студија!

Управо сте прочитали део занимљивих информација са предавања и из презентације Националне службе за запошљавање, коју је представила Дубравка Смиљанић, дипломирани психолог, запослена у Националној служби за запошљавање у Ужицу.

Она је била наш гост - предавач 22. децембра 2022. године.

Тема и циљ ове посете је да се наши ученици упознају са актуелним збивањима на тржишту рада.

Предавању су присуствовали ученици завршних разреда, IVС1, IVС2, IVГ1, ШС4, ШС5 и ШФ1, који су се пријавили својим одељењским старешинама на позив координатора Тима за каријерно вођење и саветовање у нашој школи.

Присутни ученици су са великом пажњом и интересовањем пратили излагање. На крају предавања остало је времена и за питања.

У наставку упознајте се са још неким интересантним деловима презентације:

Које вештине цене и траже послодавци XXI века?

Флексибилност – spremnost да се прихвати промене и да се схвати као изазов и шанса за даље напредовање

Оптимизација на стрес – суочавање са краћим роковима и новим захтевима на рационалан начин, без зајудања у ометајућа неадекватна емоционална стања

Висок мотивациони ниво – spremnost да се посвети, са снагом ради на постицању циљева

Самодисциплина – способност да се испуни и успешно заврши заочети посао или задатак

Целоживотно учење – позитиван став према учењу и новим знањима, професионална радозналост, отвореност за нова знања, вештине и искуства

ТРЕНИНГ – МЛАДИ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Пише: Весна Тадић, библиотекар

У новембру 2022. године смо проследили позивни мејл свим ученицима школе, а обавештење у Вајбер групи *Ученички парламент* у вези са понудом *Института за европске језике уз подршку Бироа за међународну борбу против наркотика и сировођење закона САД и Амбасаде САД у Београду* за додатно образовање за основце и средњошколце из читаве Србије са фокусом на представнике Ученичког парламента. Тема је била – **Млади против корупције**, а тренинг се одржавао у Бајиној Башти од 20 до 24. децембра 2022. године.

Заинтересовани ученици су попуњавали пријавни формулар са кратком биографијом, знањем језика и мотивационим писмом, у ком су укратко описивали разлоге због којих желе да буду део овог пројекта.

Изабрано је двадесет учесника у складу са њиховом мотивацијом, равноправности полова, принципима културне и језичке разноликости, као и регионалне распрострањености. Међу њима су одабране и четири ученице из наше школе – две из првог разреда грађевине и две из другог разреда текстилства. Ученице су редовно сарађивале са одељењским старешинама и школским библиотекарком око детаља пријаве и начина учешћа на тренингу и пренеле утиске након завршеног тренинга.

Теме програма су биле: појам корупције, узроци и појавни облици корупције, институционални оквири борбе против корупције, практичне последице корупције, механизми за превенцију и искорењивање корупције, одговорност грађана и појам узбуњивача, интегритет, етика и етичке дилеме.

Петодневни тренинг је трајао четири радна дана, а ученици су у обавези да до договореног термина организују и вршњачку едукацију, након чега ће добити и сертификате о успешно савладаном програму.

Ученице су се договориле са школским библиотекарком око сарадње у вези са организацијом вршњачке едукације у библиотеци.

Тренинг се састојао из предавања, радионица, дискусије учесника са универзитетским професорима, правницима, представницима организација цивилног

друштва и институција о појму корупције и осталих поменутих тема.

Исходи тренинга: развијање вештина и знања учесника у циљу бољег разумевања појма корупције, механизма превенције и борбе против корупције.

Организатор је покрио све трошкове једносмерног превоза, смештаја и исхране за време трајања тренинга.

У наставку вам библиотекар преноси искуства и зајажња шри од четири ученице које су биле на тренингу.

Кашарина Радуловић ИГ: „Сам одлазак у Бајину Башту на тренинг је био веома узбудљив. Веома ми је драго то што сам била једна од одабраних ученика. Тамо сам научила веома занимљиве ствари. Драго ми је што сам се спријатељила са ученицима који су такође били на тренингу.“

Бојана Порчић ИГ: „Моје искуство је било фантастично. Све што сам очекивала то сам и добила. Директор и екипа су били сјајни, брижни, сва пажња нам је пружена. Доста тога сам научила и једва чекам да то знање пренесем другарима.“

Мајгелена Рогољевић ИГ: „Било је прелепо. Предавачи су били одлични, комуникативни и организовани. Друштво је било савршено, дружили смо се сви међусобно и много ми је драго јер смо сви још увек у контакту.“

БЕСПЛАТНИ ОНЛАЈН КУРСЕВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Пише: Весна Тадић, библиотекар

У новембру 2022. године, у сарадњи са компанијом LINKgroup, смо обезбедили бесплатне онлајн курсеве енглеског језика свих нивоа за наше заинтересоване ученике.

Сарадња професора енглеског језика и школског библиотекарка се одвијала тако што је библиотекар комуницирао са представницима BusinessAcademy. Библиотекар је проследио обавештење, у ком се налази и детаљан опис поменуте компаније, преко групе Ученички парламент и за сајт школе. Професори енглеског језика су, од свих заинтересованих ученика одабрали пет. Библиотекар је њихова имена и линк ка сајту школе, на ком се налази понуда, проследио компанији.

Након анализе материјала на сајту, наши ученици су одабрали. Добили су пет бесплатних кодова за логовање на платформу E – learning.

Курсеви пружају прилику ученицима који желе да унапреде језичке способности, које ће им омогућити значајну предност у образовању и пословном свету.

АКАДЕМИЈА Business Academy је међународна школа за пословну едукацију. Ради по званичном овлашћењу Cambridge одељења за међународне испите. Централни простор је у Земуну, а у Калифорнији се одржавају укључени сервери за подршку полазницима и професорима у сваком тренутку. Академија поседује сале и учионице, опремљене пословне лабораторије са рачунарима, дигиталне сервисе, стално активне Distance Learning платформе за учење на даљину, административне канцеларије, библиотеку и спољашњи простор са базеном за одмор и дружење.

НАШИ НОВИНАРИ У „УЖИЧКОЈ НОВИНАРСКОЈ ШКОЛИ“

Текст приредили ученици Новинарске секције

Портал „UziceMedia“ у сарадњи са Канцеларијом за младе града Ужица организовао је новинарску школу за младе Ужица под називом „Ужичка новинарска школа“. На позив новинарке ужичких „Вести“, Драгице Цвијовић, ученици Новинарске секције наше школе присуствовали су радионици. Циљ ових радионица је да се анимирају млади људи да се баве новинарском професијом, јер у ужичким локалним медијима, како су истакли, има мало младих новинара. Током радионица посебна пажња посвећена је правопису, правилном говору, јавном наступу. Такође, предвиђено је савладавање основних новинарских облика изражавања, креирање медијских садржаја и теренски рад. Полазници су имали прилику да уче од искусних ужичких новинара, који годинама раде у локалним и регионалним медијима и од дописника националних медија из Ужица. Новинарке Нада Тошић, уредница портала „UziceMedia“, Новка Илић, дугогодишња уредница Радио Ужица, и новинарке „Вести“ и портала „Infoera“, Драгица Цвијовић, Рада Поповић и Жанка Ерић говориле су о својим професионалним искуствима са ученицима, а професорке књижевности Слађана Јањић, уредница „Петље“, Душица Виторовић, уредница „Гимназијалца“ и Биљана Грујичић, са својим ученицима и са средњошколцима Економске школе и Медицинске школе активно су учествовали у раду новинарске радионице. Ученици су истакли да би волели да се баве новинарством, изнели због чега су се у својим школама прикључили новинарским секцијама, шта их посебно занима и којим областима би волели да наставе да се баве. Навели су да им је циљ доласка на радионице унапређивање рада на својим средњошколским

листовима, као и могућност да на овим радионицама добију неку врсту припреме за факултет. Интересовања ученика показала су се као различита, а теме које су издвојили као интересантне и о којима би желели да пишу су политика, здравље, исхрана, спорт и култура. Уводној радионици, која је одржана у Омладинском клубу Градског културног центра присуствовало је око двадесет средњошколаца, који су поред могућности да од професионалаца у свом послу науче више о новинарству, добили и позив и прилику да своје текстове објављују на градским порталима.

ПУТ(ОВАЊЕ) КА КАРИЈЕРИ

Пише: Антонина Златић, координатор
Тима за каријерно вођење и саветовање

Шта је каријера?

„За све је потребно време...“ – често се може чути ова мисао, некад као фраза у разговорима у различитим животним ситуацијама.

Шта је каријера? (ital. carriera, lat. carrus – кола) тркалиште за кола; астрол. оптицај звезда; фиг: време које се проведе у неком занимању, звању; успешан ток службе у неком позиву или некој струци; пут живота.*

*Милан Вујаклија – Лексикон страних речи и израза

Може се рећи да је каријера време које проведемо на свом животном путу учећи и радећи оно што волимо и да при том будемо успешни и задовољни собом, додала бих, и признати, поштовани од стране колектива, друштва, заједнице у којој радимо и живимо (није пресудно за задовољство собом и својом каријером, али је ипак пријатан осећај).

Посао и каријера - два појма

Посао је ужи појам од појма каријере и подразумева скуп радних задатака који су прописани за одређено радно место у некој компанији, предузећу, установи... Посао је плаћени рад, радимо га свакодневно да би за њега добили месечну надокнаду. Звучи помало статично? Може прећи у досаду и незадовољство.

Каријера је дугорочна, плодна активност која доноси задовољство. Одређује се као напредак кроз живот а нарочито је усмерена на учење и запослење. Каријера се жели, али се не чека јер сама неће доћи. То је активност коју одређује појединац, гради за себе. Данас је преко потребно константно ићи у корак са временом а то значи: користити нове стратегије, методе, технологије, пратити шта се дешава у сфери пословања и прилагођавати се у складу са променама. Јер ако то не радимо, неко ће други пре нас реаговати. Звучи динамично?

Промене које се дешавају свуда око нас су изазови данашњице, који доносе нова искуства, некад више некад мање успешна.

У средњој школи времена на претек?

Данас свака образовна установа (основна и средња школа, факултет) има тимове/центре које чине углавном наставници који спроводе различите активности да ученицима/студентима помогну да

пронађу свој пут, пут самопоуздања, интересовања и на крају - пут одлуке и одговора на питање:

Шта ћу/ћемо сад? (Констракта неће замерити).

Шта постижемо у средњој школи у смислу развоја каријере? Закључак је да средња школа не даје конкретне одговоре о будућој каријери ученика јер је „рано“ за такав одговор. Средња школа је својеврстан „тренинг“ за све оне ученике који желе да науче, знају и умеју мало више од потребног и пружа многе могућности које ученици треба да препознају, прихвате и активно учествују у различитим школским садржајима. Средња школа нуди поред редовне наставе различите ваннаставне активности: допунску, додатну наставу, секције, припреме за такмичења и такмичења, различите обуке и видове неформалног образовања кроз пројектне активности.

Тим за каријерно вођење и саветовање као и школа у целини, стручни сарадници, педагог и психолог, одељењске старешине, наставници стручних и других предмета пружају различите савете, информације које могу бити од користи онима који их траже и питају.

Порука средњошколцима: паметно користите и трошите време сада када га имате на „претек“. Будите храбри, радознали и вредни, истражујте себе и упознајте своје могућности и способности. Развијајте их и не одустајте после прве препреке на коју наиђете.

„Пада“ одлука: хоћу да радим /студирам

Много је препрека које су на путу младом човеку, свршеном средњошколцу. Много је фактора који утичу на остварење жеље ка успеху и одлуке да ли ће се запошљавати или наставити школовање на академским или струковним студијама.

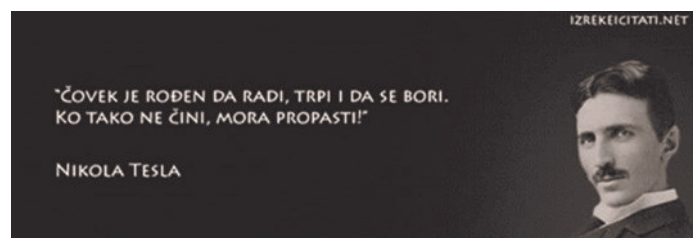
На одлуке младих велики утицај има породица, родитељи, социо-економске прилике у друштву, различите животне околности, остварени успех у школи, итд.

Али, није довољна само одлука. Иза ње стоји темељ који се поставља у основној и гради у периоду средње школе. Ако је темељ чврст онда га је тешко померити.

Он даје потребно самопоуздање, снагу и веру да се жељени циљ може остварити.

Фазе каријере

1. Фаза успостављања каријере (18 до 25 година)
2. Фаза напредовања у каријери (између 30. и 35. године и траје до 40. или 45. године)

3. Фаза одржавања каријере (између 40. или 45. године и траје до 50. или 55. године живота)
4. Фаза касне каријере (почиње између 50. и 55. године живота и траје до пензионисања)

О свакој фази каријере могло би да се каже неколико реченица. Све фазе имају своје карактеристике и специфичности. Заједничко им је то што указују на хронологију година живота и показују да је пут(овање) ка каријери дуг животни и радни процес.

Најинтересантнија фаза у овој причи о каријери, којој су средњошколци најближи, је прва фаза – фаза уласка у каријеру која почиње уласком појединца у организацију и првим избором посла. Реч је о фази увођења у посао, навикавања на нову радну средину и организацију, стицање потребних знања и вештина, упознавања својих колега.

Истраживања показују да више од половине новозапослених своју каријеру започиње послом који нису желели, па је зато флукуација (промене у токовима) радне снаге најизраженија у овој фази каријере.

Други су рекли...

Кинеска пословица: „У животу нећете много постићи ако радите само оним данима када се осећате добро.“

Иво Андрић: „Човек који не греша, обично ништа и не ради.“

Анонимни аутор: „Службеник каже шефу: Дању и ноћу сањам да будем унапређен!

Шеф: У томе и јесте проблем. Дању, уместо да радиш, ти сањаш!“

Абрахам Линколн: „Да би напредовао, млад човек треба непрестано у свему да се поправља, не сумњајући да га неко у томе спречава.“

Бенџамин Франклин: „Немогуће је помоћи онима који не желе савете.“

Меша Селимовић: „Не волиш да будеш на сметњи, не волиш да те ко криво погледа, не волиш да ти ико ружну реч каже. Како онда мислиш да живиш?“

Мајкл Фелпс: „Биће препрека. Биће оних који ће сумњати. Биће грешака. Али уз вредан рад не постоје границе.“

Нелсон Мандела: „Увек се чини да је немогуће, док га неко не уради.“

Норман Винсент Пил: „Веруј у себе! Имај веру у своје способности! Без скромног, али разумног самопоуздања у своје моћи, не можеш бити успешан нити срећан.“

Волт Дизни: „Најбољи начин да започнете нешто јесте да престанете да причате о томе и кренете у акцију.“

Петар Петровић Његош: „Без муке се песма не испоја, без муке се сабља не искова!“

Марк Твен: „За двадесет година, бићете више разочарани стварима које нисте учинили него онима које јесте.“

Никола Тесла:

„Радим за будућност и савременици ме неће разумети, али ће једнога дана превладати научни закони природе чије сам тајне открио и све ће се изменити, као дланом о длан, све ће се променити.“

Наступиће нова ера човечанске мудрости, чије ће главне одлике бити разумевање времена, откриће извора бескрајне енергије и обликовање материје по вољи научника.

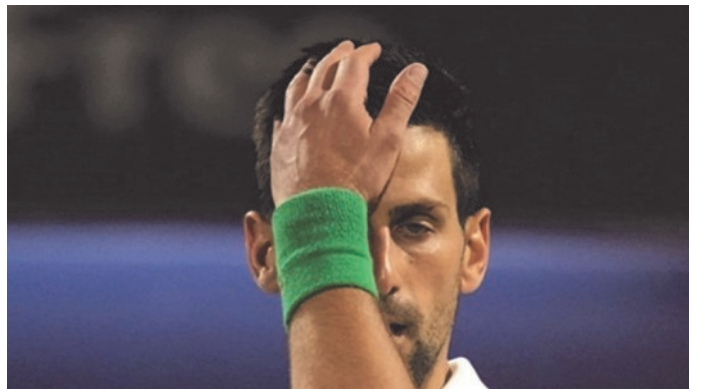
Људска свест помериће границе живота и биће могуће разговарати са душама умрлих одвојеним од тела. Ова сазнања додатно ће променити наше схватање о разлици живота и смрти. Уверен сам да је цео космос обједињен, како у материјалном тако и у духовном погледу. Постоји у свемиру неко језгро откуда ми добијамо сву снагу, сва надахнућа, она нас вечно привлачи, ја осећам њену моћ и вредности коју она емитује целом свемиру и тиме га одржава у складу. Ја нисам продро у тајну тог језгра, али знам да постоји и кад хоћу да јој придам какав материјални атрибут, онда мислим да је то СВЕТЛОСТ, а кад покушам да га схватим духовно онда је то ЛЕПОТА И САМИЛОСТ.

Онај који носи у себи ту веру осећа се снажан, рад му чини радост, јер се сам осећа једним тоном у свеопштој хармонији.“

Новак Ђоковић:

„Имам животну филозофију коју волим да називам „буди јединствен“, засновану на мојој страсти, пориву и жељи да стално напредујем.“

Посвећен сам томе да postanем најбољи могући тенисер, као и најбоља особа и имам сталну жељу да помогнем другим људима, посебно деци, који су имали мање среће од мене.“

НАУЧИТЕ ДА УЧИТЕ

Маријана Јоловић, школски педагог
Марина Веснић Јовичић, школски психолог

Претпостављамо да је сваком ученику важно да оствари задовољавајући успех и пружи свој максимум када је знање у питању. Ево неколико савета педагошко-психолошке службе како да то најлакше постигнемо.

За стицање радних навика је **важно**:

- *правилни распоред дневних активности,*
- *планирајући време за учење, одмор и разоноду,*
- *учиши свакој дана у планираном термину.*

Ако желиш добре радне навике, увек имај у виду:

- *циљ – намеру да стекнеш радне навике и постигнеш успех у учењу,*
- *распоред својих дневних активности,*
- *план учења*

ПЛАН УЧЕЊА

Где учити?

- *За столом – учење у фошељи или на кревету може бити веома пријатно, али није ефикасно јер води у поспаности. Будности је неопходна за добру концентрацију. Учењем за столом одржаваш будности.*
- *У радној атмосфери – припреми само предмете неопходне за учење, без телефона или других ометајућих фактора.*

Важно је да:

- *имаш стални радни простор – добро осветљен, проветран,*
- *обезбедиш што мирније услове за учење.*

У ком временском интервалу учити?

- *Важно је да се осећаш одморно и спремно за учење – пронађи свој ритам учења и редовно га се придржавај.*
- *Истраживања показују да је код већине учење најефикасније преодне од 8 до 11 часова и после одне од 16 до 19 часова. Можеш направити пробу – згодна је да откријеш у ком интервалу учиш најквалитетније и са најмање замора.*

Како учити?

Важно је:

- *учиши ново градиво истог дана када је предавано по распореду и израдиши домаће задатке истог дана,*
- *а затим – понављаш предмете који су наредног дана у распореду часова.*

Којим редоследом учити?

- *Прво учиш градиво које ти је свеже. Добро је да учиш свеже градиво док се још осећаш одморно и свеже.*
- *Сродне наставне предмете не учиш један за другим – моћно би доћи до „бркања“.*
- *Правиш паузе између учења различитог градива.*

Није корисно:

- *правилни паузе током првог сата учења,*
- *правилни прекућачке паузе.*

Проучавање лекције:

Пажљиво читамо лекцију у целини. Док читамо, размишљамо и трудимо се да:

- *одговоримо на питања која смо поставили у претходној фази,*
- *повежемо то што читамо са оним што већ знамо.*

Подвлачење није обавезно. Ако се одлучиш да подвлачиш важно је да знаш:

- *подвлачењем истичемо битне идеје,*
- *подвлачимо тек кад схватимо смисао целе лекције и важније појмове,*
- *подвлачимо кључне речи или делове реченица,*
- *није корисно подвлачење више од 10 до 15% текста.*

Када завршиш са проучавањем лекције можеш да напишеш скицу или резиме.

Скица - тезе којима истичемо структуру лекције, као и најважније идеје и чињенице

Резиме - укратко препричана лекција

Препричавање лекције

У овој фази покушавамо да се присетимо главних идеја и да их препричамо. Ако смо подвлачили, можемо да планирамо излагање на основу истакнутих делова текста. Важно је да препричавамо својим речима.

Препричавање може да ти помогне да:

- *откријеш „разнине“ у свом знању,*
- *боље организујеш чињенице у својој глави.*

Провера и обнављање лекције и поглавља

Кад завршиш са проучавањем градива, прегледај своје белешке (скицу, резиме...) и онда се преслишај – без гледања бележака провери своје познавање главних идеја. Покушај да схватиш како су разне чињенице међусобно повезане.

Да ли ти се некад догодило да мислиш да знаш лекцију, а да током одговарања на часу не успеш да се сетиш основних идеја и повежеш чињенице? То значи да је градиво научено само до степена препознавања, али се не може изложити, одговорити на потпитања, применити у контролним задацима...

Важно је:

- *почети са провером и обнављањем градива на време. Прави шренушак за прву проверу је одмах пошто се одређено градиво научи.*

Укратко - учење са разумевањем подразумева:

- *почетни преглед градива,*
- *постављање питања на основу наслова и поднаслова лекције,*
- *проучавање лекције у целини,*
- *препричавање својим речима,*
- *проверу и обнављање, како научене лекције, тако и поглавља у целини.*

КО ЈЕ НАСТАВНИК, А КО ПРОФЕСОР (анализа ученичке анкете)

Владимир Б. Милојевић,
професор српског језика и књижевности
у XIV београдској гимназији

У вишим разредима основне школе, а нарочито у средњој школи, ученици неуједначено ослобљавају своје предаваче – некима се обраћају са *наставнице*, некима са *професоре*, док је исти предавач за неке ученике каткад *наставник*, а каткад *професор*. Несигурни у то да ли их треба ослобљавати на један или на други начин, ученици почесто очекују да им ту недоумицу разреше они који им предају. На ово питање није могуће дати једноставан одговор, премда многи *просветни радници* имају „своја објашњења“ по којима се *наставници* и *професори* (не) разликују.¹

ОД УЧИТЕЉА, ПРЕКО НАСТАВНИКА, ДО ПРОФЕСОРА

Са сетом констатујемо да се последњих деценија у нашим школама све више губи стара добра словенска реч *учишћел*. У првом циклусу образовања (од првог до четвртог разреда) деца своје предаваче све ређе зову *учишћелима*, а све чешће *наставницима*. Укидањем некадашњих препарандија или учитељских школа, те оснивањем виших педагошких школа и педагошких академија, данас учитељских факултета, уместо звања *учишћел* уведена је рогобатна синтагма *професор разредне наставе*.² „Први парадокс који се ту да уочити је следећи: како то да институција која се зове учитељски факултет не образује учитеље, што би била нека термилошка логика, већ професоре, макар и разредне наставе“.

У другом циклусу образовања (од 5. до 8. разреда) ученици своје предаваче махом зову *наставницима*. Претпоставка је да су то наслеђене навике, јер су у другој половини 20. века у основним школама предавачи у вишим разредима завршавали више педагошке школе на којима су стицали звање *наставника* одређеног предмета. У то време у гимназијама и средњим стручним школама предавачи су, као и данас, имали завршене факултете и звање *професора*. Одавно наш школски систем функционише тако што је укинута разлика у степену стручне спреме међу предавачима у основним и средњим школама. Неуједначеност у томе како им се ученици обраћају ипак се задржала.³

НЕУЈЕДНАЧЕНА УПОТРЕБА РЕЧИ НАСТАВНИК И ПРОФЕСОР

„У већини земаља, за разлику од нас, за наставника фигурирају само два појма: учитељ и професор универзитета“. У законима, правилницима, уговорима, конкурсима и другим актима не помиње се лексема *професор*, чак и када је посреди предавач на универзитету. Дакле, језик администрације признаје само *наставника*,⁴ као што између синонима *ученик* и *ћак*, препознаје искључиво *ученика*.

Неуједначену употребу лексема *наставник* и *професор* међу ученицима, родитељима, али и међу самим *просветним радницима* представимо кроз неколико примера из разговорног језика: „Извините, *професоре*, да ли је ту *наставник* биологије?“ (ученик); „Доћи ћу на разговор код *наставнице* физике и *професорке* хемије“ (родитељ); „На пријемном ће дежурати наши *наставници*, али ће га прегледати *професори* из друге школе“ (директор школе).

Осим у разговорном језику, неуједначеност употребе ових лексема срећемо и на школским сајтовима, у записницима, називима стручних семинара итд. Тако се на сајту једне београдске гимназије налазе следеће вести: „Група ученика је у пратњи *наставнице* физике посетила Астрономско друштво“ и „Заинтересовани ученици посетили су са *професорком* српског језика изложбу у Галерији САНУ“. У записнику са седнице Наставничког већа исте гимназије наишли смо на реченице: „Седници је присуствовало 59 *професора*[...] То је проблем за младе *наставнике*[...] Биће нам потребан још један *професор*[...] У комисији ће бити још један *наставник*[...]“

Дуже од шест деценија Друштво за српски језик и књижевност Србије организује семинар чији званичан назив гласи: „Традиционални Републички зимски семинар за *наставнике* и *професоре* српског језика и књижевности“. Из назива семинара нејасно је по ком критеријуму се данас утврђује разлика између *наставника* и *професора*. У

1. Често се чују одговори попут: У основној школи су *наставници*, а у гимназији / средњој школи *професори*; *Професори* предају само на факултетској / факултетској дипломи пише: *професор*(енглеској језика); У уговору о раду стоји: *наставник*(на неодређено време); *Наставник* је звање, а *професор* занимање; *Професор* је звање, а *наставник* занимање итд.

2. Закон о оснивању и уређењу учитељске школе донела је Велика скупштина Србије 1870. године. Школовање учитеља, по томе закону, трајало је три године. Други значајан догађај у образовању учитељског кадра је доношење Закона о педагошкој академији из 1972. године којим је уведено вишешколско образовање учитеља. Трећи и за школство најважнији догађај је подизање образовања будућих учитеља на факултетски ниво (Игњић и др. 2001: 640-641).

3. Потврду да у прошлости није било недоумица у ослобљавању *просветних радника* налазимо и у неким култним остварењима наше кинематографије. Телевизијска драма *Шешир професора Косиће Вујића* (1972) прича причу о генерацији матураната Прве мушке гимназије у Београду из 1886. године. Редитељ Горан Марковић у филму *Мајстори, мајстори* (1980) прати замршене односе наставника у једној београдској основној школи, док филм *Идемо даље* (1982) приказује младог учитеља, партизана који долази у тек ослобођени град у Србији.

4. Тако се у школама одржавају седнице *наставничког* већа, а на факултетима *наставно-научног* већа.

информатору са овог семинара наишли смо на реченицу: „Комисија се захваљује свим ученицима и *наставницима* на учешћу у овом такмичењу, и упућује срдачне честитке награђеним ученицима и њиховим *професорима*“. Са друге стране, код професора Николића, нашег најпознатијег методичара, наилазимо само на реч *наставник*. То потврђују наслови из његове методике, попут „Компетентност *наставника*“. Такође, и *Методика креативне наставе* С. Маринковића доноси наслов „Креативни наставник“.

Неуједначена употреба речи *наставник* и *професор* честа је и у медијима. Као потврду наводимо наслов и поднаслов из једног дневног листа: „*Наставник* тражио образложење, па добио отказ“ и „Епилог случаја нишког *професора* српског језика који је писао министру просвете“.

ЛЕКСЕМЕ НАСТАВНИК И ПРОФЕСОР У РЕЧНИЦИМА

Објашњење лексема које су предмет нашег истраживања проверавали смо у шестотомном *Речнику српскохрватскога књижевног језика* и једнотомном *Речнику српског језика*. Ево како *наставника* и *професора* дефинише шестотомни речник:

наставник а. онај који врши *наставу*, *подучава*, *обучава* кога, *предавач* у школи, на каквом *печају* и сл. **б.** *просветни радник* с вишом *стручном спремом* (са свршеном вишом школом или сличном школом)

професор звање *наставника* средњих и високих школа с *факултетском дипломом* и особа која је носилац *штога* звања: универзитетски *професор*, свеучилишни *професор*, гимназијски *професор*, редовни *професор* и ванредни *професор*

Једнотомни *Речник српског језика* доноси нешто другачије значење истих одредница:

наставник а. онај који се бави *наставом*, *подучавањем* (*учитељ*, *наставник* (б), *професор*, *професор универзитета* и др.). **б.** *просветни радник* (с вишом или високом *стручном спремом*) који држи *наставу* у основној школи (*пре свега у вишим разредима*)

професор звање *наставника* средњих и високих школа: гимназијски *професор*, *професор* универзитета

Једнотомник одредницу *наставник* тумачи као неку врсту хиперонима који у себи обједињује сваког ко се бави подучавањем – од учитеља до професора универзитета. У овом речнику *наставник* је нешто прецизније дефинисан, јер се наводи да он држи наставу пре свега у вишим разредима основне школе. Такође, овде се наставнику приписују виша или висока стручна спрема, док је у старијем и обимнијем речнику *наставник* неко ко је свршио једино вишу школу. У оба речника уз одредницу *наставник* наводи се и синтагма *просветни радник*. Приликом дефинисања одреднице *професор* речници су готово сагласни – то је предавач у гимназији и на универзитету.

Примећујемо да су објашњења у речницима које смо консултовали застарела и непрецизно дефинисана за данашњи систем образовања.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА АНКЕТЕ

Свесни чињенице да у нашим школама влада поприлично замешатељство у томе како се *просветни радници* ословљавају, покушали смо да до неких одговора и закључака дођемо анкетирањем ученика гимназије. Анкету су попуњавали ученици 16 одељења XIV београдске гимназије: осам одељења првог разреда (236 ученика) и осам одељења трећег разреда (212 ученика). Дакле, укупно је анкетирано 448 ученика. Они су решавали шест питања затвореног типа, од којих је половина садржала по шест захтева.

Прво анкетно питање

Питање

Поред наведених циклуса образовања заокружите слово у зависности од тога да ли по вашем мишљењу на том нивоу образовања наставу изводи *наставник*, *професор* или у томе нема разлике.

	Школа:	Наставник	Професор	Нема разлике
1.	основна школа (од V до VIII разреда)	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
2.	средња стручна школа (нпр. медицинска)	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
3.	гимназија (сви смерови)	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
4.	специјализована гимназија (нпр. математичка или филолошка)	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
5.	приватна основна школа (од V до VIII разреда)	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
6.	приватна средња стручна школа или приватна гимназија	а) наставник	б) професор	в) нема разлике

Да у државним осмолеткама предају *наставници* сматра чак 93,97% ученика. Тај проценат је нешто нижи када су у питању приватне основне школе и износи 83,70%. Највише анкетираних гимназијалаца сматра да је звање *професора* нужно за рад у специјализованим гимназијама (80,58%), затим у средњим стручним школама (72,10), потом у гимназијама свих смерова (67,73%), док се најмањи број испитаника (57,59%) одлучио за тврдњу да *професори* држе наставу у приватним средњим школама и гимназијама.

Рекли смо да су анкету испуњавали ученици ДЈ и ПМ смера гимназије. Скоро 70% њих сматра да им наставу држе *професори*, нешто преко 13% изјаснило се да им предају *наставници*, док готово 19% сматра да нема разлике у томе да ли им предају једни или други. Несумњиво је да далеко највећи број анкетираних ученика сматра да у основној школи раде *наставници*, док у средњим стручним школама и гимназијама наставу изводе *професори*. Овакав закључак могао би се приписати наслеђеним навикама из прошлости, што је чињеница коју смо констатовали раније.

Друго анкетно питање

Питање

Заокружите слово испред тврдње која се односи на то како ословљавате предаваче који вам предају у овој школској години.

- а) Све предаваче ословљавам са наставнице.
- б) Све предаваче ословљавам са професоре.
- в) Неке предаваче ословљавам са наставнице, а неке са професоре.
- г) Истог предавача некада ословљавам са наставнице, а некада професоре.

Анализом овог задатка закључујемо да 34,15% анкетираних гимназијалаца своје предаваче ословљава са *професоре*. Нешто мање њих (готово 30%) све своје предаваче ословљава са *наставнице*. Преко 23% ученика изјаснило се да истог предавача некада ословљава са *наставнице*, а некада са *професоре*, док се скоро 13% њих неким обраћа са *наставнице*, а неким са *професоре*.

Резултати овог задатка потврђују напред изнету тврдњу да се ученици својим предавачима обраћају разнолико. Више од 35% гимназијалаца одлучило се за тврдње по којима се неуједначено обраћају предавачима у текућој школској години. Од чега зависи да ли ће се ученик предавачу обратити на један или на други начин, покушаћемо да утврдимо анализом питања која следе.

Треће анкетно питање

Питање

Поред сваке тврдње заокружите једно слово:

- а) уколико се она односи на **наставника**;
- б) уколико се она односи на **професора** или
- в) уколико нема разлике да ли се тврдња односи на **наставника** или на **професора**.

Тврдња:	Наставник	Професор	Нема разлике
1. Има завршен факултет.	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
2. Има већу плату.	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
3. Боље преноси знање.	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
4. Строжи је и захтевнији.	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
5. Старији је и има више искуства.	а) наставник	б) професор	в) нема разлике
6. Чешће штрајкује.	а) наставник	б) професор	в) нема разлике

Треће питање састојало се од шест тврдњи којима смо настојали да одгонетнемо неке од критеријума по којима ученици (не) праве разлику између *наставника* и *професора*. За сваку од тврдњи испитаници су имали могућност да се одлуче да ли се она односи на *наставника* или на *професора*, али и да се одреде за одговор „нема разлике“.

Међу понуђеним тврдњама гимназијалци су мишљења да је *професор* строжи и захтевнији од *наставника* (48,21%)⁵, да је његова плата већа сматра 37,50% испитаника, а да је *професор* старији и искуснији од *наставника* сматра 28,57% гимназијалаца. Затим, преко 22% ученика заокружило је одговор да *професор* боље преноси знање, а 13,17% мишљења је да *професор* (за разлику од *наставника*) има завршен факултет. Једино се последња тврдња „чешће штрајкује“ у нешто већем проценту (16,52%) односи на наставника.⁶

Ипак, у готово сваком од захтева овога задатка испитаници су се у највећем броју определили да у наведеним тврдњама „нема разлике“ у томе да ли се она односи на *наставника* или на *професора*. Нешто мање од половине

5. Асоцијативни речник српског језика не садржи лексеме које су предмет наше анализе, али *Обратни асоцијативни речник* бележи чињеницу да је на придев *строји* чак 129 испитаника одговорило речју *професор*, док је тринаесторо њих уз овај придев уписало реч *наставник* (Драгићевић и др. 2011: 338 и 494).

6. Разлог оваквом резултату могао би бити у чињеници да су се већи штрајкови у школама догађали у време када су анкетирани гимназијалци били ученици основне школе.

анкетираних ученика сматра да су *наставник* и *професор* подједнако захтевни, док преко 80% њих резонује чињеницу да и *наставник* и *професор* имају завршен факултет.

Четврто анкетно питање

Питање

У свакој реченици на линији упишите реч **наставник** или реч **професор**.

- а) Он је мој приватни _____ математике.
- б) Он је наш нови _____ солфеђа.
- в) На излет нас води _____ веронауке.
- г) Један од аутора уџбеника је и наш _____ историје.
- д) Само је _____ физичког гласао против.
- ђ) Зна ли неко који _____ држи курс италијанског језика?

За разлику од претходног, у сваком од захтева овог питања ученици су морали да се одреде између две могућности – *наставник* или *професор*. Захтевом да на празној црти упишу једну или другу реч покушали смо да утврдимо да ли предмет који предаје утиче на то како ће ученици ословљавати предавача.

Највише одговора у корист *професора* имале су реченице: *Један од аутора уџбеника је и наш _____ историје* (68,08%), *потом Он је наш нови _____ солфеђа* (58,28%) и *Зна ли неко који _____ држи курс италијанског језика?* (51,78%).

Са друге стране, тврдње које су већински биле у корист *наставника* гласиле су: *На излет нас води _____ веронауке* (78,79%), *Он је мој приватни _____ математике* (69,64) и *Само је _____ физичког гласао против* (51,56%).

Већ смо констатовали да је по мишљењу ученика *професор* тај који боље преноси знање, те тако сматрају и да је посао писања уџбеника својственији *професору*. Очекивано, највише ученика сматра да веронауку предаје *наставник*. Разлог томе треба тражити у два чињеницама – предавачи веронауке се (и у средњим школама) често зову још и *вероучишћелима*, док би други разлог могао бити у чињеници да предају један од изборних предмета. Ситуација је готово изједначена у тврдањи да ли је „гласао против“ *наставник* или *професор* физичког, као и у последњој реченици *Зна ли неко који _____ држи курс италијанског језика?*

Пето анкетно питање

Питање

У овој школској години већина предавача:

- а) инсистира на томе да им се обраћам(о) са **наставниче**.
- б) инсистира на томе да им се обраћам(о) са **професоре**.
- в) не обраћа пажњу на то да ли им се обраћам(о) са **наставниче** или са **професоре**.

Заокружите **слово** испред једног одговора.

Ово питање формулисано је тако да на основу добијених резултата можемо закључити како предавачи очекују да им се ученици обраћају. Резултати недвосмислено упућују на закључак да предавачи гимназије у којој је вршено истраживање у највећој мери (више од 90%) не обраћају пажњу на то да ли им се ученици обраћају речју *наставник* или *професор*. Свега 6,25% испитаника изјаснило се да њихови предавачи очекују да им се обраћају са *професоре*, док је само шесторо ученика (1,34%) заокружило тврдњу по којој се од њих очекује да предаваче ословљавају речју *наставник*.

Резултати овог питања потврђују да је увелико иза нас време када су предавачи у средњим школама и гимназијама (сујетно) реаговали уколико им се ученици обрате речју *наставник*, уз опаску да више нису у основној школи и да им сада предају искључиво *професори*.

Шесто анкетно питање

Питање

Заокружите **слово** испред одговора за који сматрате да би већина ваших тренутних предавача употребила у наведеним примерима.

Примери:

- Ја сам *наставник* / *професор* Петровић и предаваћу вам ове школске године.
- Нећете имати први час, јер је *наставник* / *професор* на боловању.
- Замолиите *наставника* / *професора* да вас пусти са часа мало раније.
- Већина *наставника* / *професора* предложила је да се екскурзија одложи за пролеће.

Већина мојих тренутних предавача би у наведеним примерима употребила:

- а) искључиво / најчешће реч **наставник**.
- б) искључиво / најчешће реч **професор**.

Примерима из последњег питања настојали смо да утврдимо чињеницу како предавачи доживљавају себе и своје колеге – као *наставнике* или као *професоре*. На основу четири реченице из разговорног језика, ученици су се одређивали да ли би у њима њихови предавачи искључиво или најчешће употребили једну или другу реч.

Већина гимназијалаца сматра да се њихови предавачи у разговорном језику искључиво / најчешће користе лексемом *професор* (75,89%) у односу на лексему *наставник* за коју се одлучило 34,22% испитаника.

Иако смо у претходном задатку констатовали да предавачи у највећој мери не обраћају пажњу на то како им се ученици обраћају, резултати овог задатка упућују на закључак да они себе и своје колеге далеко чешће доживљавају као *професоре*, а ређе као *наставнике*.

ЗАКЉУЧАК

Резултати истраживања несумњиво су показали да међу анкетираним ученицима нема сасвим јасних критеријума по којима ће се својим предавачима обраћати титулом *наставник* или *професор*. Да ли ће гимназијалци своје предаваче ословљавати на један или на други начин не зависи превише од ауторитета, искуства и других карактеристика предавача, већ пре свега од навика наслеђених из прошлости. Без обзира на то што језик администрације данас *просветне раднике* на свим нивоима образовања препознаје искључиво као *наставнике*, у разговорном језику се задржала и титула *професор*. На крају, могли бисмо констатовати да је реч *наставник* нека врста хиперонима, тј. реч која у себи обједињује сваког ко се бави наставом, док, с друге стране, речи *наставник* и *професор* ипак не можемо сматрати синонимима.

Анкетирали смо и ученике наше школе на ову тему. Анкетирани су 191 ученик. Образовни профили који су анкетирани су: Архитектонски техничар, Геодетски техничар - геометар, Фризер, Техничар дизајна одеће, Техничар друмског саобраћаја, Техничар унутрашњег транспорта, Возач моторних возила – IГ1 (18), IIГ1 (20), IVГ1 (18), IГ2 (24), IФ1 (7), IIФ1 (16), IIIГ1 (10), IC1 (12), IIC1 (19), IIIC1 (6), IIC2 (13), IVC2 (4), IC4 (17), IIC4 (7).

РЕЗУЛТАТИ АНКЕТЕ

Да у државним основним школама предају *наставници* сматра чак 178 ученика. Тај проценат је нешто нижи када су у питању приватне основне школе и износи 136. Највише анкетираних ученика сматра да је звање *професора* нужно за рад у гимназијама свих смерова (182), затим у средњим стручним школама (181), потом у специјализованим гимназијама (178), док се 166 испитаника одлучило за тврдњу да *професори* држе наставу у приватним средњим школама и гимназијама.

Анализом другог задатка закључујемо да 100 анкетираних ученика своје предаваче ословљава са *професоре*, 29 са *наставнице*, 24 их некада ословљава са *наставнице*, а некада са *професоре*, док се 17 њих неким обраћа са *наставнице*, а неким са *професоре*.

Анализом трећег задатка, међу понуђеним тврдњама 107 ученика је мишљења да *професор* боље преноси знање од *наставника* (док 81 сматра да нема разлике); да *професор* има завршен факултет сматра 99 испитаника (док 92 сматра да нема разлике између *наставника* и *професора* када је ова тврдња у питању); да је плата *професора* већа сматра 90 испитаника (док 102 сматра да нема разлике у плати између *наставника* и *професора*); да је *професор* строжи и захтевнији од *наставника* сматра 88 ученика (док 97 сматра да нема разлике); да је *професор* старији и искуснији од *наставника* сматра 82 ученика (109 сматра да нема разлике); за тврдњу да „чешће штрајкује“ 39 ученика сматра да чешће штрајкује *наставник*, 47 *професор*, док 118 ученика сматра да нема разлике да ли је у питању *професор* или *наставник*.

У сваком од захтева четвртог питања ученици су морали да се одреде између две могућности – *наставник* или *професор*. Захтевом да на празној црти упишу једну или другу реч утврђивало се да ли предмет који предаје утиче на то како ће ученици ословљавати предавача.

Он је мој *приватни* _____ *математике* (106 - *професор*, 88 - *наставник*), Он је наш нови _____ *солфеђа* (116 - *професор*, 70 - *наставник*), На излет нас води _____ *веронауке* (99 - *професор*, 95 - *наставник*), Један од аутора *уџбеника* је и наш _____ *историје* (139 - *професор*, 55 - *наставник*), и Само је _____ *физичкој* *иласо* *прошив* (104 - *професор*, 90 - *наставник*), Зна ли неко који _____ *држи курс* *италијанској* *језика*? (155 - *професор*, 39 - *наставник*).

Пето питање формулисано је тако да се на основу добијених резултата може закључити како предавачи очекују да им се ученици обраћају. Резултати упућују на закључак да предавачи у највећој мери (93) не обраћају пажњу на то да ли им се ученици обраћају речју *наставник* или *професор*. Свега 9 испитаника изјаснило се да њихови предавачи очекују да им се обраћају са *наставнице*, док је чак 87 ученика заокружило тврдњу по којој се од њих очекује да предаваче ословљавају речју *професор*.

Примерима из последњег, шестог, питања утврђивало се како предавачи доживљавају себе и своје колеге – као *наставнике* или као *професоре*. На основу четири реченице из разговорног језика, ученици су се одређивали да ли би у њима њихови предавачи искључиво или најчешће употребили једну или другу реч.

Већина ученика сматра да се њихови предавачи у разговорном језику искључиво / најчешће користе лексемом *професор* у односу на лексему *наставник*.

Ја сам *наставник* (21) / *професор* (156) Петровић и предаваћу вам ове школске године.

Нећете имати први час, јер је *наставник* (17) / *професор* (151) на боловању.

Замолите *наставника* (18) / *професора* (160) да вас пусти са часа мало раније.

Већина *наставника* (36) / *професора* (143) предложила је да се екскурзија одложи за пролеће.

Анкету радили ученици Новинарске секције

АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕЂЕ МИХАЈЛА МИТРОВИЋА

Пише: Славка Цвијовић, професор

У децембру месецу наша школа је добила позив од стране Центра за стручно усавршавање Чачак да присуствује стручном скупу, трибини, под називом „АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕЂЕ МИХАЈЛА МИТРОВИЋА“, која је одржана у њиховим просторијама у Чачку.

Представници наше школе су били наставници из грађевинске струке Ирена Госпавић, Јелена Константиновић и Славка Цвијовић.

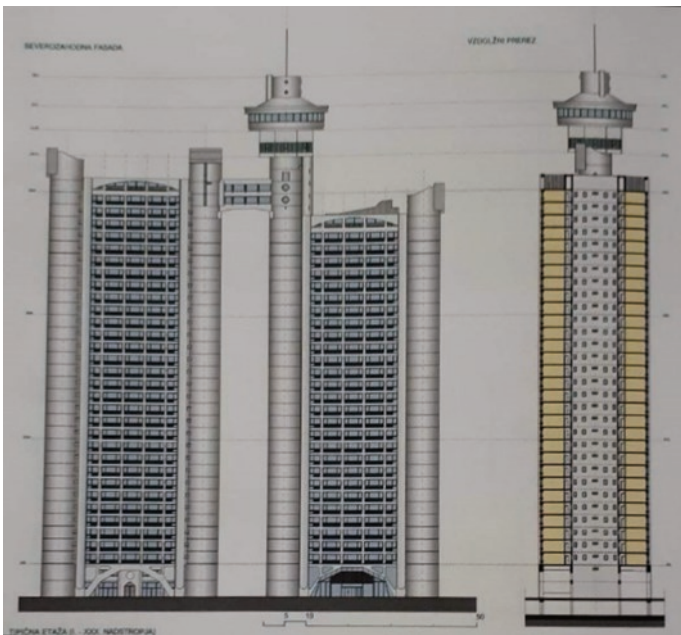
Повод за одржавање скупа је сто година од рођења чувеног архитекте, познатог по својој оригиналности у архитектонском изразу, аутор је преко 170 објеката свих намена од стамбених, пословних до сакралних.

Аутори овог скупа су колегинице Катарина Недимовић Затежић и Снежана Марјановић, архитекте и професори Техничке школе у Чачку.

Поред њих пленарно излагање уз презентацију је одржао професор Филозофског факултета у Београду,

проф. др Александар Кадијевић, иначе аутор књиге о Михајлу Митровићу.

универзитета промовисан је 1999. године, а исте године је изабран и за председника Академије архитектуре Србије. Био је и члан Руске академије архитектуре и грађевинских наука. Добитник је Седмојулске и Октобарске награде, а од стручних признања ту су награде „Борбе“ и „Салона архитектуре“, као и награде УЛУПУДС-а.

У Заводу започиње његова урбанистичка епоха, када пројектује генералне планове за Зајечар, Пирот, Ниш, Врњачку Бању, Трстеник, Бању Ковиљачу и Лазаревац. По одласку из Урбанистичког завода знатно више се посвећује пројектовању, када следе готово три деценије

Оно што је за нас интересантно је то што се и објекат наше школе сврстава у једно од његових ауторских дела.

Архитекта Митровић рођен је 1922. године у Чачку, а преминуо 2018. године у својој 97 години живота. Дипломирао је на Архитектонском факултету у Београду. Након краћег боравка у Француској и Данској, као

стипендиста Уједињених нација, враћа се у Југославију и већ 1950. године се запошљава у Урбанистичком заводу Србије. У периоду од 1961. до 1981. године, запослен је као директор Пројектбироа, а 1980. године изабран је за редовног професора на Факултету примењених уметности у Београду. За почасног доктора Београдског

најплодотворније архитектонске епохе архитекта Митровића. Реализовао је преко стотину зграда као што су хотел „Нарцис“ на Златибору, мотел „Млинарев сан“ у Ариљу, хотел „Оморика“ на Тари, хотел „Путник“ на Новом Београду, комплекс одмаралишта у Врњачкој Бањи, већи број стамбених објеката по Србији, као и неколико пословних зграда, међу којима почасно место заузима „Генекс – западна капија“, пословно-стамбени комплекс на Новом Београду. Остварио се и као пројектант сакралне архитектуре, као аутор Храма Светог Василија Острошког на Новом Београду. Ово последње дело нашло се у неколико светских архитектонских енциклопедија, а било је и у трци за најлепшу зграду Београда – такмичењу које је организовао наш портал. Остао је упамћен као аутор који је највише пројектовао у бруталистичком архитектонском изразу.

Бавио се архитектонском хроником и критиком. Писао је за НИН, а 52 године непрекидно писао своју колумну у „Политици“. Објавио је и неколико монографија – „Новија архитектура Београда“, „Све је архитектура“ и „На крају века“.

Литерарни конкурс „Зоран Теодосић“

Фонд „Зоран Теодосић“ основала је 1996. године породица прерано преминулог Зорана Теодосића, професора филозофије, који је радио у нашој школи. Од тада, сваке године 26. марта, на Зоранов рођендан, организујемо наградни конкурс за најбоље литерарне радове ученика средњих школа Ужица. Тако чувамо успомену на једног дивног човека и пријатеља, који је био омиљен међу колегама и ученицима, али исто тако подстичемо ученике на креативно размишљање и лепо писање. Одзив ученика ужичких средњих школа на овај конкурс увек је изузетан. Са поносом истичемо да је овај конкурс један од најпрестижнијих литерарних конкурса за ученике средњих школа.

И ове године у нашој школи одржан је Литерарни конкурс „Зоран Теодосић“. На конкурс су учествовали ученици свих ужичких средњих школа и својим учешћем потврдили циљ конкурса, а то је неговање лепе писане речи, подстицање

креативности, као и неговање традиције овог престижног конкурса.

Професори српског језика и књижевности Бранко Николић, Марија Дамљановић Петровић и Слађана Јањић, који су били у овогодишњој комисији, прегледали су радове и донели одлуку о најбољим.

Прву награду и новчану награду од 5000 динара освојила је Ива Аћимовић, ученица Музичке школе.

Другу награду и новчану награду од 3000 динара освојила је Дуња Павловић, ученица Уметничке школе.

Трећу награду и новчану награду од 2000 динара освојила је Сања Илић, ученица Медицинске школе.

Награду за најбољи рад у категорији ученика Техничке школе „Радоје Љубичић“ и новчану награду од 2000 динара освојила је Нина Марковић.

Додела награда одржана је 21. јуна 2022. године у школској библиотеци.

Прва награда - Ива Аћимовић,
Музичка школа

Сусрет

Док испијам и последњу кап купиновог вина, из те кишне 2013. године, обасјана сутонском месечином, размишљам, да ли ме посматраш?

Старији кажу да негде далеко, међу облацима, над нама бдију преминуле душе. Невероватно је то да када смо на ивици пада, најстрмијој литици, када нас обузме дубоки очај или безизлазна тама, постоји то нешто што нас, чак и када већ одустанемо, избави из невоље. На крштењу нам тихо шапну да од тог момента, на свом левом рамену поседујемо „анђела чувара“ који ће нас спасити од сваког зла. То је тако клише. Тако каже мој течно. Те давне 2014. изгубила сам оца. Није добио битку са опаком болешћу срца. И нико ми не може рећи да анђеол чувар постоји, све док нам на онај незнани свет не оде душа коју смо волели. И тек тада сам осетила да ми на рамену, када је то потребно, прохуји вихор утехе, добра у злу, сунца у киши, светлости у тами. Али опет је све то заблуда, нико ме не разуме. Мама не верује да ме још увек свакодневно пратиш на непознате путеве,

поливајући воду за мнош. Стојиш испред мене и не даш ми да паднем. Још увек те срећем у граду и грдим те да пожуриш кући, јер је мама спремала ручак, а ти мерачиш у кафани са друговима, веселаку мој... Како сам старија, све се чешће срећемо. Некад тако, сузних очију, пустим ону Арсенову „О младости“, попијем по коју, ону нашу, домаћу шљиву, коју смо заједно пекли. Причам ти о својим борбама. Говорио си да сам пргава када ми се неко замери. Гледам у тебе, а ниси ту. Покушавам да те загрлим, не успевам. Можда су ови наши сусрети само моја машта и очај од када си ме напустио. Одрасла сам, сазрела сам, дуго те нема. Као да имаш утисак да ми наши сусрети више не требају, све те мање има. Већ три године не садимо зумбуле, а они стари су сваке године све увелији од кад ниси ту, тата. Имам утисак да си љут на мене, то је проблем са преминулима. Сам мораш кројити њихове одговоре, замишљати нестварне моменте. Да ли ова тишина значи да си ме, макар и са неба, извео на прави пут. Више немаш замерки, јесам ли постала бољи човек?

Заробила сам те у срцу, и они сусрети су били илузија. А и, на крају крајева, он не мора бити стваран, можда је тако и боље.

Друга награда - Дуња Павловић,
Уметничка школа

Кишна година

Каква је то година била... Дошла је тако тихо, као мајчин шапат у позној зимској ноћи, тако нежна и крхка, као да дозива и полако увлачи у сан. Умела је она и да заvara оне који су били несвесни, а и оне који су били на опрезу. Прво се све одвијало тако полако, а онда је громогласним узвиком дала до знања да је стигла и шта има на уму.

Ниједног часа није оклевала, пустила је своје сузе да теку слободно где год је отишла. Ношена осећањима радозналости и наде она је успела у својој намери да усрећи и помогне живим бићима. Заклањала је сунце, није му дала да је надјача. Борила се да заштити и да мало живота ономе што је након суше остало.

Дуго такве године није било... Кишне капи нису дотакле земљу тако дуго да жедна црница није могла да дочека то нагло захлађење. Није се могла напунити и насладити када се небо просуло над њом.

Ишчекивање је за њу трајало и трајало, агонија није престајала, а она се није ни помакла, јер како би и могла? Једино што јој је преостајало је било да полако дочека свој крај.

Ни шумским створовима се топлота није допадала. Реке су се смањиле, а језера су пресушила и није било животиње којој киша није недостајала. Када су сиви и теget облаци најавили престанак бола и патње, живот је поново могао да се осећа у ваздуху. Поветарац је богато дувао, а биљке су упијале ове слане капи, коначно одахнувши, јер њихова је борба завршена.

Куда год је прошла, она је донела радост и мир са собом. А чак и тамо где она није дотакла пупољке и лишће, осећала се свежина, као да уопште није морала да буде присутна да би била ту. Необјашњив осећај, проста хармонија.

Киша је падала те године. Падала је као никада до тад и свако ко је њу видео, осетио, додирнуо може вам рећи да је то била посебна киша. Као послата од саме природе да скрати муке и донесе нови живот са собом, па чак и онај нама невидљиви.

Ива Аћимовић, музичка школа,
Биљана Аксенијевић, професорка
и Бранко Николић, професор

Дуња Павловић, уметничка школа
и Невена Ђосовић, професорка

Сања Илић, медицинска школа,
Оливера Шојаловић, професорка и
Бранко Николић, професор

Трећа награда - Сања Илић,
Медицинска школа

Сусрет

Свет као да је утонуо, ветар дува, осећа се мирис јесени, чак је и онај наш кафић празан, недавно су га затворили. Као да је сваки сокак говорио о нама...

Сећам се оног дана, улице, оног деке који нас је сликао крај језера. Још увек чувам те слике у оној малој браон кутијици, знаш већ ти. Колико год избледеле, сећања ће заувек остати у боји. У њој је и онај мали, жути цвет из косе који си ми убрао оног дана. Сув је... Али за мене ће увек цветати.

Памтим нас у почетку, застало време, враћа се повремено. Некада као сунце после олује, сетим се

да је то време завршено и да ново тек долази. Надам се да си добро, срећан, испуњен и вољен, на неком лепом месту... Ово писмо никада нећеш добити, јер не бих волела да било ко сазна за њега. Иако је пет ујутру, а идем рано у школу, осећању се спокојније због њега. Срели смо се у јуну, нећу заборавити...

Како год се сада осећала, знам да ће све бити лепше и боље. Надам се да ће бар неко уместо нас оживети та лепа осећања и тренутке.

Посети некад кућицу на дрвету, знаш... Ону што смо данима заједно правили.

Када дођеш, немој ме тражити.

Увек ћу бити насмејана, чекаћу да се наши погледи поново сретну на перону несудоњених.

Воз пролази... Наш се вагон откачио.

ВИДИМ РЕЧ И ЧУЈЕМ РЕЧ

**Нина Марковић IVГ1,
Награда у категорији ученика Техничке школе
„Радоје Љубичић”**

Сусрет

Стајала је сама. Море је било немирно и запенушано. Она је немо гледала покрај обале те дивље таласе. Дан је био исувише сунчан. Деца су се на ливадици играла док су људи уз шеталиште упијали последње летње дане.

Имала је дугу црну косу која се обавијала око ње, као да је симболизовала жалост која се над њеном душом разлила. Није плакала, није више имала суза. Била је остављена и одбачена. Размишљала је само о томе. Није видела будућност пред собом, нити је имала наду у сопствени опоравак. Већ је прошло око пола године како је сама, а она се и даље није мицала из своје жалости и меланхолије, која као да јој је постала верни животни сапутник. Гледајући море покушала је да разбистри мисли. Није разумела зашто ју је оставио једини мушкарац кога је икад волела и кога ће можда икада волети. Никада јој није рекао разлог. Поред свега, једино је још за тим вапила. Овако њено безнађе је било још теже и још веће. Осећала је као да јој оштрице ножа клизе низ ребра и раздиру све што могу да дохвате. А чак нико око ње то није ни примећивао. Већина пролазника у том моменту није ни видела њу, саму на литици уз море, како својим витким стасом пркоси ветру. Та ју је чињеница навела на ново размишљање. Да ли би било лакше само склизнути са те литице и тако се предати вировима и дубинама које ће бити њена вечна постеља. Замислила је како ће све нестати тако малим покретом, и туга и њен самачки живот за који није чезнула и од кога би само лагано уз наредне године умирала. Одлучила се. Последњом снагом је терала себе да то уради. У моменту када је закорачила и кренула да се преда, једна рука се наслонила на њено раме и зачула је мушку глас који јој је говорио: „Да се нисте исувише примакли тој ивици?” Помало уплашена, окренула се и угледала два небески плава ока како је умилно гледају.

Нина Марковић IVГ1, Техничка школа „Радоје Љубичић” и Бранко Николић, професор

Од овог догађаја прошло је педесет година. Дављеница и њен спаситељ су и данас заједно. Једно уз друго проводе своју старост. Иза себе, поред деце и унука, имају пола века успона и падова, али пре свега љубави која је за њу представљала светло на крају мрачног тунела. Након свега, она се више тачно ни не сећа зашто је тада ту дошла покрај мора, нити шта је у тим тренуцима тачно размишљала. Она се само сећа да га је тада први пут угледала и да је то био сусрет који јој је променио живот.

Литерарни радови ученика на тему „Сви смо ми заточеници Проклете авлије“

Међу ученичким радовима, чија се тема односила на роман „Проклета авлија“ Ива Андрића, издвојени су делови радова ученика у којима се на асоцијативан начин оживљава тематско – мотивска и симболичко – духовна структура Андрићевог романа и представља симбол тамнице као затворен простор човекове егзистенције, у коме овај покушава да пронађе излаз па се, не налазећи га, врти у кругу.

У роману „Проклета авлија“ није само приказана фра-Петрова прича о неком затвору, већ је на низ скривених начина писац рекао много порука. Ова установа је место где се налазе и криви, и недужни, место где нема права гласа и сви људи се претварају у бројеве са којима Карађоз може да ради шта му је воља. Ако се мало удубимо у поредак ствари у „авлији“ видећемо да ни ми нисмо далеко од овог поретка. Многи од нас немају право гласа, живе као број у статистици и ништа више. Сви имамо неког Карађоза над собом, било да је у питању нека особа или наш сопствени ум, који нас мучи разним проблемима и деструктивним мислима. Оно што ме прво асоцира на Проклету авлију је слабост. Мислим да људи своју „проклету авлију“ налазе у друштву, граду, послу, мислима. Заправо, мислим да је ова последња најтежа и најчешћа у исто време. Свако је припадник неког затвора. У тренутку када сам сама и обузму ме мисли, креће ефекат „кутије“. Тескоба и

непријатност, а та кутија само је код свакога другачије величине и од другачијег материјала.

Ива Јеринић, IVГ1

Колико год сам се трудила да наставим са читањем и сазнам нешто ново, увек сам се враћала на делове романа у ком Андрић описује високе зидове који су се налазили око Проклете авлије. Питате се зашто су на мене зидови оставили тако велики утисак? Имала сам осећај као да сам их већ пре негде видела. Размишљала сам дуго о томе и сетила сам се. Исте такве зидове сам изградила унутар себе. У њих сам се затварала када сам се осећала лоше. Сваки пут када сам желела да причам о томе, зидови су ме спречавали. Речи нису могле да продру кроз њих. Те зидове и даље носим са собом, временом су ослабили, полако су почели да пуцају. Надам се да ћу ускоро успети да се извучем из ове „авлије“ коју сам сама створила, у којој сам самој себи заточеник.

Јована Парезановић IVГ1

Ми, затвореници Проклете авлије, без права на помиловање, када погледамо горе, можда видимо парче слободе које делује тако далеко, а заправо је тако близу. Само мораш да будеш борац који ће доћи до тог дела слободе. Зато, скупивши снагу, терајући мисао по мисао, рушимо ту имагинарну тамницу део по део.

Ана Вермезовић IVГ1

Литерарни конкурс Кола српских сестара поводом Материца

Пише: Снежана Недељковић, професор

Резултати литерарног конкурса:

1. Невена Крстовић, Ужичка гимназија
2. Анела Брбовић, Медицинска школа
3. Јелена Пајић, Медицинска школа

Похвале:

Дуња Павловић, Уметничка школа
Марија Митрић, Економска школа
Јована Ђенадић, Економска школа

Жири:

Хаџи Бојана Јовановић, професор српског језика и књижевности у Ужичкој гимназији
Невена Ђосовић Бацетић, професор српског језика и књижевности у Уметничкој школи
Лела Милосављевић, књижевница

Прва награда - Невена Крстовић, III5
Ужичка гимназија

ПЛОДОВИ

I део

Пластичне звезде на плафону сијају у мраку. Погледа упереног ка њима замишљам: право ноћно небо, изван зидова куће, испуњено великим петокраким облицима, који ће временом спасти због недовољно лепка. Знаћу да тада треба жељу да замислим јер ми је мајка већ читала о звезди падалици.

∞∞∞∞∞∞

„Обавезно да навучеш капу“, кажеш.

„Нећу.“

„Рекла сам ти.“

И ја, наравно, навлачим капу.

∞∞∞∞∞∞

Прошао је дан. Па је онда прошла ноћ. Тридесет пута. Па тридесет и један пут. Опет и опет и опет... Јесен се претворила у зиму, зима се преточила у пролеће, а пролеће се пребацило у лето. Затим, један лист је отпао, небо се поново испрљало и мене нађоше дубоке патике. Време се вратило на средњи степен хладноће. Мајка ме је пробудила, ваљда је био уторак, и рекла да ми је рођендан. Одлично; данас ја бирам шта ће бити за ручак.

∞∞∞∞∞∞

Множимо и делимо сат времена. Само желим да изађем напоље, али си ми ти рекла како је ово много важно и да ћу изаћи касније. Понављамо исте примере и све више се љутиш на мене јер не успевам да их запамтим. Постало ми је тешко да ти одговорим јер ме пече грло, прсти ми дрхте, а папир је мутан. Не могу више. Не одговарам и ти бацаш оловку на тепих и одлазиш. Не љути се, потребна ми је помоћ. Расплакала сам се, плувачка ми цури низ углове усана док те дозивам. Појављујеш се на вратима, са марамицама. Стављаш руку око мојих рамена и бришеш ми нос.

„Хајмо мало напоље, док се не смрачи“, кажеш. Дигнеш једну обрву и ја климнем главом.

II део

Не трепћеш док слушаеш шта се дешава са мојим вршњацима. Неодобравање ти се оцртава на лицу. Покушавам да ти објасним како је све то шала и да међусобно кошкање није забрињавајуће.

„Чини ти се за сада да није вредно пажње. Али када ти и твоје другарице постанете девојке, а они младићи, и када се будете враћали својим кућама бесни и исцрпљени, биће велико. Биће страшно. Зато је сада време да полако схваташ разлику између људи којима је стало до тебе и којима није. Које вреди посветити више пажње. Још си млада, али почињеш да сагледаш праву слику света. Самим тим и сазреваеш. У наредним годинама ћеш много грешити, а последице ће се пренети на твоју будућност. Хоџај пажљиво и штета ће бити мања.“

Откључала си део мог мозга, који је постао испуњен само тим говором. Чувам речи за касније и мењам тему.

∞∞∞∞∞∞

Летњи распуст је; највећи део времена сам ван куће, са пријатељима. Ништа ми не говориш поводом тога. Не браниш ми да изађем, али сам ухватила твој поглед са неизреченим питањем: „А шта је са мном?“. Али и ја бирам да ћутим, правим се да те не разумем и идем даље. Много ме нервираш у последње време.

∞∞∞∞∞∞

Срећемо се у трпезарији, за време оброка и у ходнику, на путу до купатила. Конверзација наша је сведена на минимум. Изгубиле смо нит негде успут и ни једна се није окренула да је потражи. Било би губљење времена, мислим да смо обе тако закључиле.

∞∞∞∞∞∞

„Учиш ли?“, питаш ме.

„Да“, одговарам.

„Када?“

„Добро је мајка, пусти ме.“

„Само те питам. Ништа ми не дозвољаваш да ти кажем.“

„Извини, у реду?“

„У реду.“

Тишина. Знаш да чекаш прва да проговорим.

ВИДИМ РЕЧ И ЧУЈЕМ РЕЧ

„И... како је на послу?“, питам те напоследку.
„Добро је.“

„Супер“, кажем и устанем. Запутим се ка купатилу у нади да ћеш, док изађем, напустити моју собу.

III део

Помогла си ми да се спакујем. Откако сам изјавила да је време да се иселим, кружимо једна око друге. Не претећи већ испитивачки. Процењујемо настало стање. Спонтано смо се наново приближиле; претпостављам да смо осетиле мањак заједничког времена. Желеле смо да претходних пар година попунимо за две-три недеље. Као да би се наш однос изградио изнад тих рупа. Пре бих рекла да смо ћутке одлучиле да пређемо преко онога што је било и да ћемо се, ако се побољшамо, касније вратити и пронаћи нашу, негде изгубљену, нит. За сада, задовољавале смо се: понеким загрљајем, осмехом без разлога, тишином која не притиска, питањима без злог призвука...

∞∞∞∞∞∞

Изазим са предавања и видим један пропуштен позив. Од тебе је.

Јављаш се: „Хало?“

„Извини што се нисам јавила.“

„Нема везе. Свакако сам звала без разлога.“

„Знаш“, кажем, „планирам да дођем за викенд.“

„Нисам те још очекивала. Али не буним се!“

Звучала си узбуђено.

Разговор смо завршиле пар минута касније. На тренутак сам се замислила; мислим да ме је ухватила носталгија.

∞∞∞∞∞∞

Понекад си ти код мене долазила. У младости си волела овај град зато што си волела једну његову посластичарницу. Причала си ми, у детаље, шта је сјајно код разних колача. Нисам ти рекла како се мени баш и не свиђају и сваки пут смо, кад дођеш, свраћале унутра. Једном, док смо седеле и пиле кафу, рекла си како је пре много година рођак мог оца радио у истој посластичарници. Како је сваки пут када је долазио у посету доносио кутију пуну колача.

„Мислим да је твој отац био најсрећнији док је кутија била пуна“, насмејала си се.

„А ти?“, питам.

„Шта ја?“

„Када си ти била најсрећнија?“

Размишљаш и на крају само кажеш: „Па, сада сам веома срећна.“

Не наваљујем даље. Спуштам главу у твоје крило и у ваздуху осећам своје детињство.

IV део

Ново настаје по престанку постојања старог. Ти, као мајка, као жена, си ишчезла; званично сам преузела твоје место. Док гледам у дете које сам створила видим лик свој, а у себи осећам твој; ми које смо биле такве пре много година. Још времена нам је фалило, увек још времена. А сад, док за мене нема назад већ само напред и док за тебе нема више ништа, схватам да си међу људима била „само још неко“ у времену када си мени била једино препознатљиво биће.

51. Смотра рецитатора „Песниче народа мог“

Пише: Александар Арсић, професор

На 51. Смотри рецитатора „Песниче народа мог“ учествовале су ученице Техничке школе „Радоје Љубичић“: Клара Ковачевић (IVC1), Јелена Пушица (IVC1), Јелена Нинчић (IVC1) и Јања Чоловић (IVC1). Рецитаторе је припремала професорка српског језика и књижевности Марија Дамљановић Петровић.

Јелена Нинчић са песмом „Тринаест црних мачака у петак“, песникиње Мирјане Стефановић, успела је да се у јакој конкуренцији учесника из свих средњих школа, Учитељског факултета и Високе школе струковних студија из Ужица пласира у финале такмичења.

Учеснице на Смотри рецитатора Клара Ковачевић (IVC1), Јелена Пушица (IVC1), Јелена Нинчић (IVC1) и Јања Чоловић (IVC1), са одељењским старешином Александром Арсићем (слика лево) и професорком Маријом Дамљановић Петровић (слика десно)

ТРИНАЕСТ ЦРНИХ МАЧАКА У ПЕТАК Мирјана Стефановић

Боже, помози да на путу нађем динар
који ће ми донети богатство и срећу,
јер, јесте, верујем у Тебе,
али и у кафене цртеже
у преврнутој па прекрштеној шољици.

Кад год су ми, Госпoде, предвидели пут,
путовала сам,
па макар од Алтине до Вишњицке Бање,
а то јесте путовање, скоро два сата,
признај, Свевишњи, који све најбоље знаш.

А ти, слатка моја,
куцни у дрво да ме не урекнеш
држи ми палчеве да положим
из куће избаци кактусе да не самујеш
и не седај на ћошак од стола,
никад се нећеш удати.

И пази на промају!

боље разбиј главу него огледало
и не просипај со по столу
него бери срећну детелину,
ону са четири листа.

И затвори се у кућу у петак тринаестог
да те градом не потера баксуз,
безуби бркајло са ножем у устима.

Црна мачка ако ти пређе пут
стани, пусти неког пре тебе,
боли те штикла, нек награбуси
кад не пази.

Ако нешто пришивају на теби
држи комад конца у устима,
а када ти се конац при шићу завеже,
срећна си, поносићеш се.

Само пази да те не увати промаја!

Кад штуцнеш значи помињу те,
надај се по добру а не по злу.
А кад студент крене на испит,
мајка обавезно да проспе воду за њим.

Ако наопако обучеш мајицу
то неко не може да живи без тебе,
а кад су ти случајно и гаће наопако,
радуј се, имаћеш среће.

Само да те не шчепа промаја.

Не звижди у кући да не нагрну мишеви
и пацови, гадне изелице.
Њима ни промаја не мож' наудити.

Хлеб никада да не стоји наопако
да те не бије невоља
и не остављај ташну на патосу
јер ћеш без пара останути:
и оно јада што си скунатирила
рашчиниће ти се у џеповима
као цедевита у чаши воде.

Али ако те засврби леви длан,
ето теби новци под покровци
изненада,
ко да су ти сипали пену
усред шољице кафе.

Кога сврби десни длан
паре ће улудо проарчити,
а ако крећеш на пут
па си нешто заборавила у кући
не враћај се ни за живу главу.
Могу те на друму спопасти разбојници
са хеклером о рамену и чарапом на глави
ставиће ти лисице на руке,
продаће те у бело робље,
завршићеш у куплерају у Холандији,
седети у излогу гола,

има да те увати промаја!

Ако си мушко можеш проћи још горе:
у свим авионима што су попадали
седео је бар један који се враћао
у стан пред пут изазивајући судбину.

Три пута пљуни кад је дете лепо
и реци јооој, како је ружно никакво,
што да га урекнеш
шта ти је скривио
крупнооки анђелак са локнама?
Ако је ружно, пу! пу! пљуни,
да не стајеш родитељима на муку.

И не купуј ни за живу главу
ништа за дете пре но се роди,
може остати у стомаку до век
и ту цмиздрити
гриз разбацивати
хармонику свирати
гледати телевизију
играти тенис
слати есемесове
ђипати на музику с транзистора
ко зна чега се све неће сетити
то лењо ал' недужно спадало,
а ти си онај што га је натоциљао!

И шта сирота мајка да му каже
када јој невесту
доведе у стомак?
Па оснују домаћинство,
па изроде дечицу?
Има да ћути и трпи,
јер мајка је мајка, зна се.

Има да се смешка и игра на свадби,
потајно срећна што не мора
да љуби снајку у образе.

Значи, помози себи и другима,
па ће нам свима сам наш Господ помоћи
ако успе да изврда промају.

**Чланови Историјске секције Техничке школе „Радоје Љубичић”
учествовали су у обележавању сећања на 1300 каплара**

Драгинац - камен и грађењу сећања

Пише: Снежана Недељковић, професор

У свечаној сали градске куће у Ужицу одржана је 29. 11. 2022. године трибина на којој је пуковник и историчар Драган Крсмановић говорио о потресном догађају у Драгинцу из јесени 1941. године који је претходио и по својој масовности превазишао злочине у Крагујевцу и Краљеву, а за које нико није одговарао. У Драгинцу и околини је први пут примењена драконска мера Вермахта о погубљењу цивила у односу педесет за рањеног, а сто за убијеног немачког војника. Током одмазде уништене су читаве фамилије, а животе је изгубило и преко триста петоро деце млађе од десет година, од којих је најмлађа жртва имала свега три дана. Трибина није имала само комеморативно подсећање на невинне жртве већ и осветљавање узрока и последица овог злочина. Записали смо оно што смо сазнали... јер – „Ништа не вара као реч и ништа не издаје као памћење. Само записано остаје“ (Иво Андрић).

„У историји постоји нешто што зовемо процеси дугог трајања. Ствари се у историји одвијају по одређеним аналогијама и законитостима, понављају се и знају да ошину оне који не разумеју тај историјски ток. Да бисмо у садашњости препознали кад нешто креће ка злу, морамо познавати догађаје и процесе који су се одвијали у прошлости“, започео је излагање пуковник Крсмановић.

Драгинац је мало место у долини Јадра крај Лознице. Име је добило 1902. године по краљици Драгој Обреновић. У два светска рата на овим просторима становништво српског порекла било је на рубу биолошког уништења. Драгинац је постао симбол страдања народа Јадра због злочина који се одиграо у долини реке Јадар у периоду од 13. до 19. октобра у местима Драгинац, Коренита, Јошава, Велико село, Цикоте, Текериш, Бадањ, Варош Лешница и суседним селима где је убијено 2950 недужних цивила, а само у Драгинцу у једном дану 14. октобра 1941. побијено је 1379 жртава. Најмлађа жртва од побијених триста петоро деце, била је стара свега три дана. Било је фамилија које су живеле у задругама, од по тридесет до тридесет петоро људи, и нико није претекао: отац, пет синова, снаје, деца, стари родитељи, све сатрвено, а куће

спаљене. Међу жртвама је било и српских избеглица из НДХ. Демографски опоравак овог краја ће трајати деценијама после Другог светског рата.

Узрок

Бруталност Немаца према Србима започела је 6. априла 1941. године, када је без објаве рата започело бомбардовање Београда где су мете биле цивилни објекти, стамбене зграде, библиотеке, болнице... Априлска катастрофа 1941. године је српском народу тешко пала. Посебно им је тешко пало то што су краљеве војне формације биле разбијене издајом и дефетизмом. Повређена сећања на славне претке у одбрани Србије 1914. године нашла су објашење у томе што је онда војска била српска, а 1941. југословенска. Краљевина Југославија је била распарчана и од свих делова једино је Србија била под директном управом Немаца, где је успостављен најбруталнији окупациони систем.

Краљевска влада је 16. априла 1941. године у Атини и 3. маја 1941. године у Јерусалиму издала саопштење да Југославија остаје у рату са Немачком. Многи краљеви официри, који нису били заробљени, желели су да се рат настави. Под одредом Драже Михаиловића почела је да се формира мрежа одреда људи који су желели слободу. Када је Немачка 22. јуна напала на СССР, Коминтерна је упутила проглас свим комунистичким партијама да отпочну са диверзијама како би помогли Црвеној армији. Тако се у Србији створила атмосфера која је поговорила дизању устанка. Дража Михаиловић није био за акцију у том тренутку. Сматрао је да је преурањено, да су Немци сувише јаки, да ни савезници на свом простору још не покрећу никакве акције. Комунисти су, пак инсистирали на отпочињању устанка, јер су очекивали брзу победу СССР-а и требало је да што пре покрену револуцију ради освајања власти. Да се народ не би опредељивао за комунистички покрет ЈВУО (Југословенска војска у отаџбини), прихвата устанак. Посебно што је ЈВУО имала знатно шире упориште у народу, нарочито међу угледним људима. Устанак у осталим српским земљама имао је облик отпора усташком режиму и систему који су успоставиле окупационе власти.

Повод

Устанак је тако плануо у јуну 1941. године. Устаничке снаге под вођством потпуковника војске Краљевине Југославије Веселина Мисите 31. августа 1941. године ослободиле су Лозницу која је постала прво веће ослобођено насеље у окупираној Европи. У септембру су ослобођени Бања Ковиљача, Столице, Крупањ, Ужице, Чачак... и створила се ситуација да је од прилаза Сарајеву, сем Вишеграда, до Краљева, Крагујевца, Ваљева, Шапца створена слободна територија. У рану јесен у читавом Подрињу и Јадру није било окупаторских јединица.

Немци су одлучили да угуше устанак, на начин који је противан међународном праву. Хашким конвенцијама из 1907. године постојала је заштита цивила (да се не дирају деца, стари и мирно становништво), али Немце то није интересовало. Хитлер је лично сугерисао како треба да изгледају те одмазде. Начелник штаба Врховне команде Немачке војске Вилхем Кајтел је 16. 9. 1941. године наредбом 888 од 41. одредио поступак према становништву како би улили страх и применом најоштријих мера гушили устанак у најкраћем року. Смернице: „Да би се немири угушили у зачетку, морају се при првој појави без одлагања применити најоштрије мере да се на тај начин силом спроведе ауторитет окупационе силе и спречи даље ширење. При томе треба имати у виду да један човечији живот у дотичним земљама не вреди ништа и да се застрашујуће дејство може постићи само необичном свирепешћу. Као мера одмазда за живот једног немачког војника мора се у тим случајевима узети као опште правило, да одговара смртна казна педесет до сто комуниста. Извршење смртне казне мора бити застрашујуће...”

За команданта свих немачких снага у Србији именован је генерал Франц Беме, а његова војска

оснажена је једном дивизијом са Источног фронта, једним пуком из Грчке и злогласном 342. пешадијском дивизијом, која је ради гушења устанка доведена из Француске у Србију.

Непријатељска офанзива на слободну територију Јадра и Цера почела је 28. септембра, а 11. октобра Немци улазе у Лозницу и потом у Драгинац. Тада су устаници деловали на фронту од Лознице до Завлаке.

Генерал Беме је покушавао да заузме Крупањ у виду брзог препада у два правца, ка Цикотама и ка Завлаци. Управо тада у том немачком пробоју ка Гајића стени 13. октобра, устаници су сузбили нацистичке трупе и нанели им губитке, осам мртвих и тридесет рањених. Поступајући по упутству у извршавању одмазде, Немци су морали да прикупе довољно становника те су прибегли лукавству. Захтевали су да становници Драгинца и околних села дођу у немачку команду како би добили објаве за слободно кретање. Онима који буду нађени без објаве запређено је стрељањем. Пристигли становници постали су таоци, одвођени су у групама од десеторо до двадесеторо људи и приморавани су да сами ископају раке испред којих су били убијани. Пошто је одзив био слаб и нису били задовољни бројем пристиглих људи, применили су казнену експедицију по околним селима. На четири локације у Драгинцу од 13. до 16. октобра убијено је 1379 лица. Злогласни батаљон 342. дивизије је 19. октобра у селу Цикоте за сат и петнаест минута убио 396 цивила од тога сто педесеторо деце до десет година. Како су уследили нови губици окупатора у сукобима са устаницима, Вермахт је наставио са стрељањима. Похапшени у рацијама по селима Горњег Јадра довођени су у Драгинац на стрељање. Биланс одмазде био је застрашујући, да превазилази и онај у Крагујевцу и Краљеву, а суровост егзекуције таква да је то човеку страшно да изговори. Буквално су људе разносили бомбама, лешевима су посипани брашном и на њих пуштани свиње, спаљивали укућане у својим домовима, деца преполовљена рафалима... Ово је био први покољ у окупираној Србији и чист злочин јер није било отпора становништва које је убијано на превару и за пример устаницима, који нису ни били из Драгинца. За овај злочин нико није одговарао.

О овом злочину се мало знало и говорило после ослобођења. Треба имати у виду да су устаничке

акције у овим крајевима биле плод заједничких дејстава партизанских и четничких јединица. Можда је баш та чињеница разлог „заборава“ на цивилне жртве Драгинца и Јадра уопште.

Паралеле

*Све ове сурове мере које су примењене у Другом светском рату постојале су и примењиване су и у Првом светском рату.

*У оба рата, имајући у виду да је српско друштво патријархално, Немци су циљали на њихов осећај одговорности према животу ближњих и сматрали су да ће притиском на цивилно становништво присилити војнике да одустану од својих војних циљева. У оба случаја веома је страдало становништво Мачве.

*Било је и оних Немаца са људским осећањима, који су показали људскост, али то не може оправдати немачке злочине. Данас се тенденциозно штампају књиге и снимају филмови како би показали да су у рату сви сарађивали са окупатором и тиме поједноставили ситуацију у којој су сви подједнако криви. Сви су убијали, нису само Немци. То има за циљ да се одговорност Немаца делегирала на друге, што је недопустиво. Јер Немци су у оба рата прешли границу злочина.

Из другог угла

У сваком рату злочини се дешавају. Али постоје ситуације у којима је злочин правило. Није изузетак који покушава да се избегне, него начин на који се решавају неке ствари. Ове наредбе, које су потекле од Хитлера, Кјатела до Листа, Бемеа и сваке немачке јединице, створиле су амбијент у коме је немачка војска постала злочиначка организација, а не војна сила. Обично се каже да су злочине чиниле СС јединице, Гестапо... Не! Злочин је у Србији чинио немачки Времахт. Овакав злочиначки карактер се није могао усадити у извршиоце без неке припреме. У немачком друштву су се оствариле две ствари: осећај расне надмоћности – један надчовек Немац вреди сто Срба и њихово осећање да се у спровођењу војних мера може применити све без обзира на последице, да циљ оправдава средство. Хитлеров аташе за Балкан др Херман Нојбахер у својим мемоарима је забележио да покољ Срба спада у најсвирепије акције масовних убијања током целе људске историје.

Порука

Прочитавши двадесет три имена настрадалих из куће Крсмановића, старости од три до седамдесет година, пуковник Драган је рекао да је то најмање што може да уради за њих, нарочито за оне који нису стигли да оставе потомство и објаснио зашто смо дужни да их се сећамо. Као народ који у свом искуству имамо оваква сећања, немамо право на заборав, јер нам се страдање понавља, само у другим околностима.

На питање шта нас разликује од Хрвата дао је одговор – Хрвати воле своју земљу и спремни су да убију за њу, а ми смо Срби православни, који волимо своју земљу и спремни смо да умремо за њу.

Август 2023. Драгинац, Друштво историчара Ужица

Сви љубијени мештани јадарских села зајрпани су у заједничке гробнице, које су уређене после рата. Њихови љосмрћни остаци љренети су 1961. године у заједничку гробницу која је обележена сџомеником висине 7 м, аутора Осџоје Горданића Балканској, који је откритвен 14. 10. 1963. године

ОБИЛАЗАК МАНАСТИРА

Пишу: Анђела Стикић, ППГ1
Исидора Тешић, ППГ1

Освануо је 17. октобар. На договореном месту окупили су се ђаци и професори. Аутобуси су убрзо били пуни и излет је могао да почне. Време је било сунчано, топло као створено за обилазак. Циљ излета је био обилазак наших познатих манастира.

Прва дестинација је била манастир Студеница, задужбина жупана Стефана Немање, недалеко од Краљева. Манастирски комплекс се састоји од конака и четири цркве, Богородичне, цркве светих Јоакима и Ане, цркве светог Николе, која је очувана само у темељима. У Богородичној цркви се налазе и мошти жупана Стефана Немање, Стефана

Првовенчаног и Ане Немањић. Црква је испуњена бројним фрескама, а од 1986. године је под заштитом УНЕСК-а. У њој се налази и фреска „Распеће Христово“ из 1207. године и то је једно од највећих достигнућа уметности средњег века. После неког времена дозидана јој је велика припрата на западу. Зидана је од блокова белог мермера. На њој је помешан византијски и романички стил, а њихова мешавана је произвела нови рашки стил. Археолошким истраживањима 2012. године откривени су остаци још две цркве. Остали смо сви под великим утиском од свега што смо видели и од предавања које смо чули.

Затим смо се са пуно узбуђења упутили ка манастиру Жичи, задужбини Стефана Првовенчаног. Манастир је познат по својој лепоти и тужној историји кроз коју се борио. Из Никеје у повратку у Србију, Сава је довео са собом сликаре, који су отпочели радове на живописању манастирске цркве. Крајем 13. века је страдала у пљачкашком налету

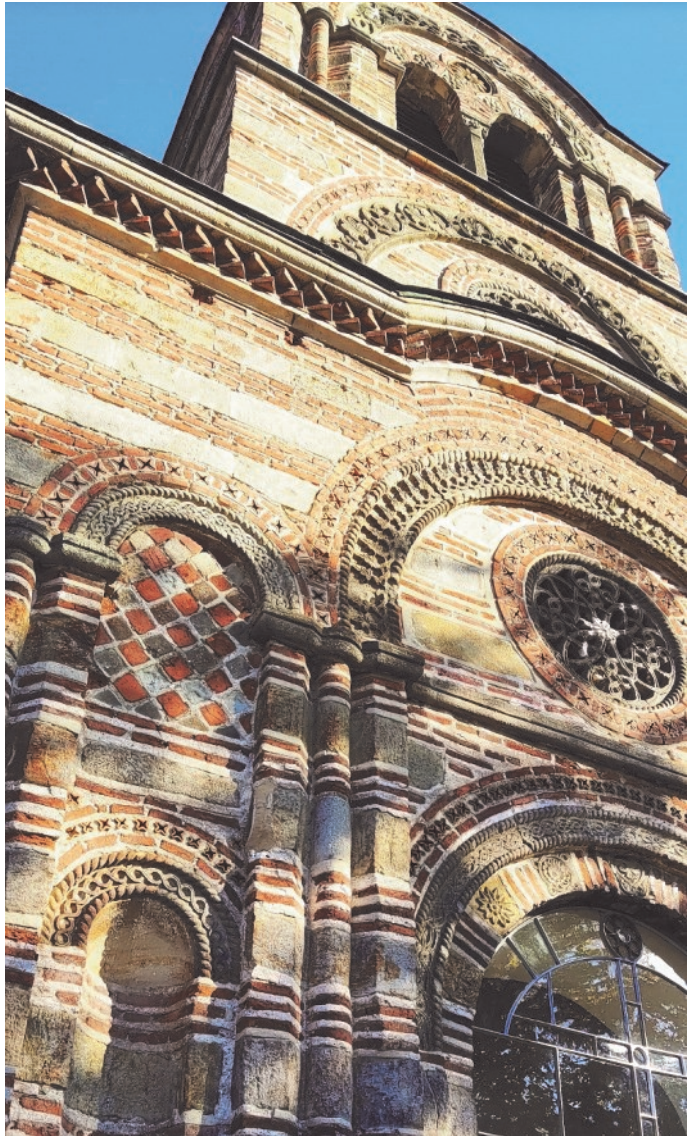

Татара. Обнова манастира је почела у 14. веку, а седиште архиепископије је пренето у Пећ. У другој половини 15. века манастир опет страда и остаје пуст. Све до 17. века манастир није успео да се врати на првобитно стање. За време 18. века у њему почиње да ради школа, а монашке ћелије су подигнуте на четири спрата. У наредном периоду манастир је више пута страдао и на крају 20. века почињу обнове које трају и дан данас. Почетком 21. Века враћен му је изглед који је био аутентичан онеме из 13. века. Био је место за крунисање краљева, а убрзо и седиште српске архиепископије. У њој се крунисало седам краљева из лозе Немањића и зато постаје познат као Седмобрата. Ми смо били у време његове реконструкције, па га нисмо затекли у његовом потпуном сјају.

Следећи на нашој листи обилазака био је манастир Љубостиња, задужбина књегине Милице. То је био први женски манастир у Србији. У њему се чувају мошти књегине Милице и Јефимије. Некада су у њему биле и мошти Свете Петке. Изграђен је у моравском стилу. Љубостиња је позната по својим розетама у облику процветалих љиљана. Био је последња задужбина лозе Немањића. Тај манастир

на нас је оставио највећи утисак. Препун је детаља који су нестварни. Спољашњост је остављала без даха, али је унутрашњост била веома сиромашна и непотпуно очувана. Фреске су избледеле и чекају на средства за обнову.

Наше кратко, али лепо путовање завршили смо посетом Лазарици, цркви у Крушевцу чији је оснивач кнез Лазар. Припада византијском стилу градње, наизменичним ређањем реда жутог тесаника и три реда црвене опеке. Спојнице су дебеле и избијају из равни зида. Има најбоље розете и камене преплете у моравском стилу. Она је сада под заштитом Републике Србије, као споменик културе изузетног значаја.

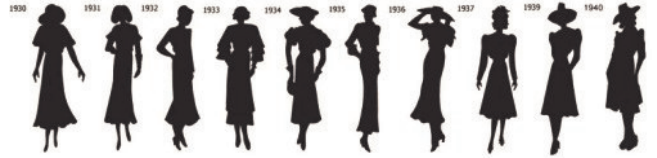

Били смо јако тужни што је дан тако брзо прошао и што морамо да кренемо кући. Сигурно ћемо се сви радо сећати овог кратког путовања пуног лепих ствари које смо научили, а и видели.

Путовање кроз историју костима

Пише: Жанка Станојевић, професор

Модни костим од 1930. до 1940. године

Трећа деценија XX века се завршила великом економском кризом, тако да су „луђе двадесете“ грубо прекинуте уласком у много конзервативнији период који је, између осталог, обележило и рађање фашизма. Уочљиве су знатне промене у линији женског костима од 1930. до 1940. године.

Женски костим

Сукње се продужавају до половине листова, за дан, а до глежњева и пода за вече. Струк се враћа на природно место, а женске облине се поново враћају у моду. Идеал жене је дуго и витко тело, са што дужим ногама, а актуелни узорци су холивудске звезде попут Марлене Дитрих и Грете Гарбо.

Дневне сукње и хаљине су једноставног кроја којима фалте и цвикле дају лепршавост, чије форме прате линију тела. Струк се наглашава обавезним ношењем каиша.

авантуре и надреализма. Одликује га неубичајена и смела комбинација боја.

FRENCH WAYS OF THE DAY MODE

Вечерње хаљине су екстремно дубоких изреза на леђима. Често се уз њих носе кратка болера или пелерине.

У слободно време је модерно сунчање и купање, а препланулоост улази у моду. Купаћи костими почињу да личе на данашње.

Панталоне широких ногу су општеприхваћене као део женске гардеробе.

Креатор који најбоље показује дух тог времена је Елза Скјапарели чије је стваралаштво између

Мушки костим

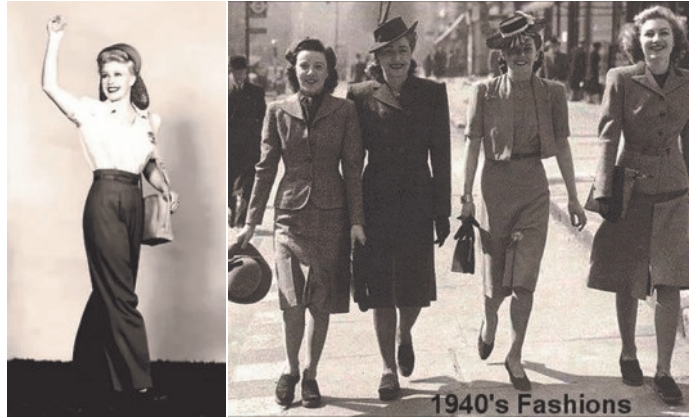
Последице велике депресије се виде и у мушкој моди, пре свега у бојама које су тамније и пригушеније.

Сакоји имају тзв. „драпирани“ крој, шивени су од меких материјала, проширених рамена и наглашеног струка. Панталоне су широких ногу.

сукња), сукња и блуза, хаљина. Сукње су кратке, до испод колена, рамена костима и блуза су наглашена вештачким нараменицама. Строгост у изгледу костима, хаљина се директно повезује са ратом. Понестаје и материјала за чарапе, па се све више носе сокне или цртају шавови на босим ногама. Из тог разлога су све популарније панталоне.

Због скромности линија одеће, користе се ведре

боје и ситан дезен због бољег искоришћења материјала.

Обућа је често настајала рециклирањем гума и дрвета.

Фризуре су строже, а коса је прикупљена увијањем и роланњем.

Мушка одела устрајавају у својој једноставности, са панталонама широких ногавица. Шешири су и даље обавезан део гардеробе.

Сводећи рачуне по избијању рата, светска модна сцена је ситнила последње године четврте деценије, надајући се да ће кроз коју годину поново бљеснути некадашњи гламур.

Шешири су обавезан део гардеробе, а најпопуларнији је федора шешир.

Модни костим 1940. године

Већ се у ваздуху могло наслутити да је на помолу нови рат светских размера. Модни дизајнери су имали различите покушаје повратка кринолине и корсета, али је Други светски рат све изменио.

Најпре је дошло до затварања великих модних кућа због немачке окупације Париза. Шанел је затворен годину дана раније, Ворт се сели у Енглеску, Скјапарели у Америку. Мање модне куће настављају да раде и током рата. Како су главни клијенти били окупатори, хаљине су богате материјалом, широког доњег дела, са корсетима, допуњене богато украшеним шеширима.

Међутим, ове колекције нису допирале изван Француске, већ Британија и Америка почињу да развијају сопствени дизајн, у коме се може уочити недостатак материјала и његова рационализација. Из тог разлога су основа женске одеће костим (сако и

Костими кроз векове

Данијела Чубраковић, ПТ1
 Мина Лукић, ПТ1
 Катарина Ерић, ПТ1
 Лена Стојановић, ПТ1
 Сандра Драшкић, ПТ1

Lena Stojanovic

Sandra Draskovic

Mina Lukic

ГРАЂЕВИНСКИ МАТЕРИЈАЛ БУДУЋНОСТИ ИНДУСТРИЈСКА КОНОПЉА

Пише: Ана Ђировић, професор

Архитекте за градњу уобичајено користе бетон, челик и дрво, тако да тржиште изгледа неосвојиво за било коју алтернативу. Ипак, од скора се стидљиво појављује и четврта опција, која би могла да замени свеприсутно дрво.

Због своје чврстине и брзог раста, ова непсихоактивна врста канабиса се већ годинама користи за прављење ужади, изолација и биопластике.

Конопља поседује стабилност, чврстоћу и густину храста. У процесу прераде биљна влакна се излажу високој температури, која их, заједно са адхезивним материјалом, компримује у калупе. Тако се добијају пресоване даске и блокови, погодни за грађу, подове, оквире, намештај...

Предност конопље у односу на дрво је што дозвољава изградњу микрофабрика, распоређених на местима на којима се гради већина објеката, чиме се штеди на трошковима транспорта. Такође, оваква производња елиминира потребу за гломазним и тешким пресима на које се ослања цела дрвна индустрија.

За разлику од дрвета, конопља је одржив усев који омогућава локализацију пољопривреде и производње. То инжењерска дрвна индустрија не може да постигне. Додатна погодност је што се конопља може сушити на истом

пољу на коме се и бере. Тај процес захтева мањи утрошак енергије у односу на индустријско сушење сировог дрвета.

Интензивно се ради на побољшању перформанси грађевинских елемената од конопље, највише у смислу превазилажења, за сада ограниченог распона на 1,8 м и коришћења искључиво у затвореном простору.

Конопља се може узгојити за 90 до 120 дана (100 пута брже од храста), што је, са еколошке тачке гледишта, чини супериорном сировином за „хватање угљеника“. Научно је доказано да индустријска конопља апсорбује више CO₂ по хектару од било које шумске или комерцијалне културе.

Ако се изгради довољно нових структура од конопље уместо од бетона, челика и дрвета, грађевинска индустрија би могла да се помери ка нето нултој емисији угљеника, тј. да ухвати угљеника више него што емитује.

Кућа у Израелу са зиговима од коноиље

ИСТИНА О ВИНУ

Пише: Бранко Николић, професор

Према неким траговима човек је открио вино и начине његове производње негде око 8000 година пре нове ере. Због захтевности поступка његовог добијања, од почетка је сматрано за посебно. Добило је своје место у религијским обредима, негде сматрано и за божански напитака. Стари Грци имали су и Диониса, бога вина. Римљани су, наравно, копирајући и углавном банализујући све грчко, имали свој пандан, раскалашног Бахуса, па нам отада долази реч баханалије за понашање Римљана у дане посвећене богу вина. Касније, винова лоза стиже до свих за империјалну Европу, новооткривених па колонизованих крајева, па се данас вина праве и у Аустралији, Северној и Јужној Америци. Да би имало задовољавајући квалитет и проценат шећера, грозђе тражи сунце, камениту земљу, па се данас виногради углавном налазе у зони топлије климе, мада имамо винограде и у Шведској, за коју ми традиционално верујемо да је хладна.

На Балкан вино стиже и прави се негде од 4500 година пре нове ере уз смењивање периода масовније производње и повремених одустајања од ње. Забележено је да је у средњем веку златно доба вина код нас било у време цара Душана који је имао велике подруме и чак 24 километра дугачак керамички виновод од винограда до Призрена. Током турске владавине производња вина замире, иако се грозђе гајило и у Тимочкој Крајини, подно Копаоника у Александровачкој жупи, околини Смедерева, Шумадији, Метохији.... Након Велике сеобе крајем 17. века и доласка у Аустро-Угарску, Срби наново откривају тајне виноградарског заната. На крајњим обронцима Карпата на западу, подно Вршачког брега на искрају Делиблатске пешчаре, развиће се једно виногорје специфично по много чему. Вина са песка, како их често називају, постаће препознатљива још од 15. века када је забележена продаја извесне количине вина из тог краја угарском краљу. Међутим, праву ренесансу производње вина тај крај доживеће у 18. веку. Тада Марија Терезија, у склопу своје акције разбијања православне компактности јужног дела своје простране царевине, потпомаже насељавање немачких виноградарских који су управо у то време тешко пострадали у, до тада незабележеној, најезди болести њихових винограда. И ти Немци виноградарски, сместиће се на северне падине Вршачког брега, на простор где се укрштају банатска равница и побрђа, панонски и карпатски ветрови...

Донеће са собом нове идеје и начине производње. Село Гудурица, двадесетак километара северно од Вршца, готово најисточнија насељена тачка нашег дела Баната, на пушкомет од румунске границе, постаће оаза винограда окружена непрегледним пољима пшенице, кукуруза, сунцокрета...

Након 1945. године као и многа села насељена немачким становништвом у Банату, Гудурица ће опустети, да би нове, послератне власти током колонизације, населиле људе из традиционалних виноградских крајева, доведене са широког простора „од Вардара па до Триглава“. То време донело је индустријализацију која се уселила и у производњу вина. Производе се јефтина, масовна вина намењена широким слојевима друштва. Транзиција последњих деценија доноси слом великих комбината и почињу да се јављају мале, породичне винарије којима нагласак није на количинима, него на квалитету произведених вина.

У склопу свог стручног усавршавања на свим пољима културе, септембра прошле године, нашли смо се на једном од неколико винских фестивала. Поред Смедеревске јесени, Опленачке или Жупске бербе, вршачки Грозђебал је дивна прилика за упознавање тог винског света и разбијање предрасуда и непознаница, које ми, стасали у традиционално ракијашком крају, имамо о вину.

За крај тог путовања оставили смо нешто што је тренутни хит, под називом вински туризам. Посетили смо једну малу породичну винарију која је у том свету тек неколико година и која својим ентузијазмом, знањем, упорношћу и радом, гради своје место под виноградским сунцем. Смештена је на искрају Гудурице, подвучена под падине Вршачког брега. Домаћинство, у складу са тамошњом градитељском традицијом, изоловано је од погледа споља великим зидом и везу са светом и улицом представља једна масивна капија. Унутра је породична кућа у сенци великог ораха, савремено уређена, иако вероватно потиче још из претпрошлог века. Испод ње је вински подрум, зидан циглом. Љубазни домаћини, породица Милановић, уводе нас у укопану просторију наменски грађену како би у њој температура у сваком добу године била иста, што је од пресудне важности за каснији квалитет вина. Слушамо причу и шапате младог вина које постепено ферментише у великим прохромским

судовима. За добијање квалитетног црвеног вина потребна је температура измуљаног сока од грозђа, мошта, од 27-30 степени, док је у производњи белог вина та температура нешто нижа. Судови поседују систем за хлађење који ту температуру одржава сталном. Разговор из подрума се преноси на трем куће где прераста у предавање о историјату, месту и улози вина кроз историју. Схватимо зашто вино кроз време има важно место у митологијама и религијама разних култура. За његово добијање потребно је огромно знање и искуство. Како наш домаћин наставља причу објашњавајући нам хемијске процесе током добијања вина, сазнајемо да је правник по струци, али да је из љубави према вину оставио сигуран посао, научио хемију са којом се у школи није најбоље слагао и отиснуо у тај чаробни свет енологије, науке о производњи вина.

На столовима пред нама су винске чаше, дубоке, бокасте, на високим стопицама. Сазнајемо зашто је винска чаша посебна. Висока стопа не дозвољава загревање рукама, широко дно омогућава да вино развије свој мирис и укус. Пије се у малим гутљајима како би се на сваком месту у нашим устима задржало и оставило траг. Јако је важно да се вино правилно одабере према врсти хране, а уз њу иде и одговарајућа чаша како би сва чула уживала. У отменим ресторанима за то се брину сомелијеи, посебно обучени људи да госту пруже најбољи доживљај вина.

Презентација отпочиње дегустирањем четири врсте ракије, коју такође производе. Смењују се укуси дуње, кајсије, лозе, крушке... Схватимо да, иако долазимо из краја који је познат по ракији, заправо не умемо да је ценимо на прави начин, да је не разумемо. Имамо за њу

читав низ назива из милоште, али немамо ни филозофију производње, а још мање употребе. Јесте да је често сматрамо леком, да нам је једна таман, две много, а три мало, али то није довољно.

Да нам се укуси не би помешали, пред нама су овали са винским хлепчићима и неколико врста сира који су ту да буду прекидачи арома. Дегустирамо даље неколико врста вина, и док нам домаћин објашњава како да пијемо, шта да очекујемо, наша непца доживљавају празник смењивањем неколико белих и црвених. Уједно и размишљамо која нам се највише допадају, како бисмо нешто од тог богатства укуса боја и арома понели са собом, запаковано у чувене винске флаше од 0,75 са плутаним пампуром и допадљивом етикетом. И још нешто тада сазнајемо: што је вино квалитетније, његова ексклузивност се чува и мањим паковањем, пије у мањим гутљајима уз дуже задржавање у устима. Домаћин нам објашњава разлику између стоних, сувих и слатки сорти, начин прављења розе вина. Већина нас је помислила да се розе једноставно добија мешањем белог и црвеног, али тај поступак је у многим земљама забрањен. Розе вина су углавном добијена од црвеног грозђа методом производње белог вина.

Благо румени од поподневног јесењег сунца које пада за Брег и видно расположени и зажагорени због нових сазнања, ваљда, напуштамо Гудурицу и њен вински свет. Запажамо нешто од онога што нам је домаћин испричао – немачку архитектуру прилагођену винарству, али и каснији утицај Југославије у малом.

И онда, док се кроз банатску равницу враћамо у стварност, намећу се размишљања о вину, његовом утицају на човека кроз време, о свему што заправо о том свету нисмо знали. Оно је још од најстаријих времена божански напитај, али божански дар човеку тих истих богова, и често се поистовећује и са љубављу. Може да се поистовети и са крвљу коју узбурка и загреје једнако као и љубав. Развезује језик, помаже склапање пријатељстава, па то објашњава ону латинску: „In vino veritas“. Можда се нису случајно 14. фебруара у календару срели наш Свети Трифун, заштитник виноградара и западњачки Валентин. Вино и љубав некако се уклапају, срећући се често и у песмама, на уснама... А где су љубав и вино, мора да дође и музика, лагана и нежна као трагови букеа вина на непцима. Много песама у једном стиху има све три речи. Вино, жене, гитара... Вино на уснама, Вино нек се точи, Љубав и вино... А кад се већ потпуно предајемо хедонизму, уз све то иде и укусан залог, заливен вино, па како Балашевић рече: „нек` гутљаји сами клизе“.

Живели!

ФУДБАЛ У СВЕТУ ЛУКСУЗА

Пише: Милош Милутиновић, професор

луксуза које се ретко где још може видети. Катар сада излази из традиционалних оквира и све више се отвара према свету. Још увек није популаран попут суседног Дубаија и због тога им је веома стало да се у најлепшем светлу представе широком светском аудиторијуму и на тај начин привуку нове, пре свега оне богатије, туристе.

Већина мушкараца у Катару носи традиционалне беле хаљине познатије као „губ“, главе су им покривене гутром, белом или црвено-белом марамом. По једну гутру у бојама наше заставе смо и ми набавили, показала се као веома практична по сунцу и као лепа успомена коју смо понели кући.

Светско првенство у фудбалу, наша репрезентација као учесник, арапски свет и Персијски залив, био је то исувише велики изазов да би га пропустила три љубитеља путовања и фудбала из Србије. Узбуђење је трајало недељама пре поласка и коначно је дошло време да се крене. После нешто мање од пет сати лета широкотрупним авионом Ербас А330 слећемо на Међународни аеродром Хамад у Дохи. Од тог момента почиње наш боравак у једном потпуно другачијем свету од оног у којем ми живимо.

Први утисак је пустињска клима која нас је дочекала са температуром од око тридесетак степени и која би се ноћу спуштала до неких двадесет четири, двадесет пет степени. Време које веома прија нама Европљанима навиклим на суморни и прохладни новембар и децембар.

Доха, главни град Катара, до пре пола века била је обично рибарско село у пустињи, познато по трговини бисерима. Захваљујући налазиштима нафте цела земља се развила невероватном брзином и сада је то место огромног богатства и

Жене носе црне хаљине које се зову “абаје”. Ми смо се све време боравка кретали у навијачким обележјима наше репрезентације како бисмо промовисали нашу земљу међу навијачима из свих крајева света.

Центар града је базиран око Корниша, шеталишта које се протеже дуж обале залива. Са Корниша се пружа фантастичан поглед на прелепе грађевине Дохе које су најмаштовитијих могућих облика. Сваке вечери на шеталишту смо уживали у спектакуларном ватромету и светлосним ефектима који су уприличени поводом првенства. Призор који вас наводи да помислите да сте на другој планети. Шетајући тим прелепим булеваром срећемо пуно људи који шетају, седе и разговарају. Дуж Корниша се налазе главне градске знаменитости као што су Сук Вакиф, Културно село Катара, Музеј исламске уметности, као и финансијски центар града Вест Беј. До свих ових знаменитости, као и до осталих одредишта у граду води и одличан метро, као и такси. Дуж обале се налази велики број бродића којима може да се искористи јединствена прилика да се крстари Персијским заливом по сасвим прихватљивим ценама.

Једно поподне смо издвојили да обиђемо импресивни Музеј исламске уметности, дело архитекте И. М. Пеиа, отворен 2008. године. Овај највећи музеј у Катару представља једну од најсвеобухватнијих колекција исламске уметности на свету, са ремек делима из свих делова света која представљају разноликост која се налази у исламском наслеђу. Уз исламске рукописе и калиграфије, музеј поседује предмете од керамике, стакла, метала, текстила, слоноваче, дрвета и драгог камења из Египта, Турске, Ирана, Ирака и других делова света.

Најлепши део града је Сук Вакиф, арапски базар где имате осећај као да вас је неко вратио кроз време. То је место где можете провести сате и дане, а да вам уопште не буде досадно. Поред свих архитектонских чуда у Катару, Сук Вакиф вам пружа прилику да упознате нешто аутентично.

На месту данашњег Сук Вакифа су се још пре сто година окупљали бедуини и локални трговци. Временом је почео да губи на популарности, али након што је скоро цео уништен у пожару 2003. године, Сук Вакиф је обновљен у циљу очувања катарске културе и традиције. Данас на базару могу да се нађу зачини за које вероватно никад нисте чули, чајеви непознатих мириса, различите послатице, арапска ношња, ћилими најразличитијих могућих боја, сувенири, парфери, разне мале животиње и птице и још много тога. Ту се налазе и штале са прелепим арапским коњима, камиле као и место где се продају соколови и опрема неопходна за правилну бригу ових птица. У уличном лавиринту Сук Вакифа наилазили смо на традиционалне ресторани и модерне кафиће у којима не може да се пије алкохол, али у којима

ПЕТЉА ОКО СВЕТА

многи Катарци уживају у арапској кафи или ароматичном дувану разних укуса из наргиле.

Гастрономска понуда у Дохи, поготово у Сук Вакифу, је изврсна и овде смо искористили прилику да се сваки дан хранимо у различитој кухињи, од персијске и либанске преко кавкаске до аргентинске.

Омиљена птица код мушкараца у Катару је соко. Осим задовољства, држе их и зато што оне представљају и статусни показатељ. Због тога већина мушкараца поседује ову птицу иако оне уопште нису јефтине. Цена им се креће од неколико хиљада до неколико стотина хиљада долара. И ми смо искористили прилику да се сликамо са једним соколом. Очи су му биле прекривене капицом да не би летео и да се не би узнемирио људским присуством.

Да бисмо видели у каквом луксузу живе становници Дохе, посетили смо део града који се зове „Перл“ или у преводу „Бисер“, вештачко острво које представља уточиште најбогатијих људи Катара, на коме су смештени луксузни стамбени комплекси, хотели, продавнице, шеталишта, марине са најмодернијим јахтама. Ту смо имали прилику да видимо и да се фотографишемо и са најмодернијим моделима спортских аутомобила. Такође, и да боравимо испод бедуинског шатора који је постављен за туристе, испод кога смо имали прилику да попричамо са домаћинима и послужимо се арапском кафом и домаћим специјалитетима.

Доха има много модерних тржних центара у којима се може пронаћи луксузна одећа, накит, парфеми и све остало што се продаје по тржним центрима. Ми смо посетили Вилађио мол који је тематски инспирисан Венецијом, па се у паузи од шопинга по најлуксузнијим радњама посетиоци могу провозати правом гондолом са својим гондолијером. Мало даље, можете се клизати на великом клизалишту. Плафон у овом тржном центру је обојен тако да изгледа као право небо.

Катар важи за једну од најскупљих држава света, али цене нису тако високе као што се прича преко медија. Смештај јесте скуп, али цене хране су разнолике и има их за сваки џеп, од најјефтиније хране на улици, преко пристојних до веома скупих ресторана.

Кад видите Катарце, јасно вам је да живе и више него добро. Можете да видите да су богати по невероватно добрим колима, скупоченим сатовима, торбама. Да би дошли до таквог богатства уопште им није био потребан напоран рад.

Такву љубазност особља у хотелу као што смо имали код њих нисмо могли ни приближно срести ни у једном другом граду у ком смо боравили. Радници, ангажовани пре свега из јужне Азије и Африке, чинили су на сваком кораку у Дохи максималан напор да боравак свим гостима направе што лепшим.

бубњевима, трубама и заставама била права атракција. Најбољу атмосферу са собом су доносили аргентински навијачи. Скоро сви у дресовима Марадоне или Месија, показали су свима да је фудбал код њих религија. Свидели су нам се и навијачи афричких репрезентација који су бурно прослављали сваки добар резултат њихових миљеника.

Пошто увек треба оставити нешто да би се имао разлог да се поново дође у посету, ми смо оставили вођу џиповима по пешчаним динама и јахање камила.

У Србију смо се вратили срећни што смо имали прилику да упознамо један нови свет за нас, свет који ћемо свима описивати у најлепшем светлу.

Што се тиче фудбала, нећемо о игри и резултатима наше репрезентације, боље да причамо о стадионима и навијачима пристиглим са свих страна света. Стадиони су такви да смо, најблаже речено, били фасцинирани. Архитектонска чуда која представљају спој модерног и арапске културе и традиције. Систем за хлађење је температуру спуштао до границе да смо почињали да размишљамо о ношењу дугих рукава.

Дружење са навијачима са свих континената, уживање у њиховим дефилеима и навијању, остају као успомене за цео живот. Највеће стециште навијача је био Сук Вакиф, где је шаренило дресова уз богат репертоар навијачких песама праћених

ЈОШ МАЛО ЗАНИМЉИВОСТИ

Пише: Бранко Николић, професор

Вршац је у дуго, уз Темишвар, био средиште Срба у Банату. О томе сведочи вршачка архитектура из XVIII и XIX века. Карактеристичне су Градска кућа, Владичин двор, највећа римокатоличка црква у Србији са очуваним оргуљама, православна црква из XVIII века која је дуго била највећа православна црква, Стара апотека, такође из XVIII века... У овом граду рођени су Паја Јовановић, сликар реализма, Јован Стерија Поповић, први српски комедиограф, Васко Попа, песник са почетака савремене српске књижевности, а Стеван Сремац провео неколико година, када је настао роман „Поп Ђира и поп Спира“...

Када су наши војници, измучени преласком албанских гудура коначно, крајем зиме 1916. стигли на Крф, Грци су их дочекали хлебом и вином. Брзо је од крфских вина опет прострујала крв њиховим венама. За њих изгладнеле и промрзле, био је то прави божански дар, који су несебично хвалили својим домаћинима. Убрзо се уз та вина распламсава и једна другачија љубав – љубав према отаџбини и најмилијима, која је, далеко од отаџбине брзо прерасла у носталгију. А из носталгије израсла је песма „Тамо далеко“. Као успомену на ту њихову захвалност, крфски Грци су запамтили и сачували много српских речи, па и данас када оцењују нечије вино, желећи да га похвале, кажу на српском: „Црно вино!“

Занимљиво је да се реч вино, са малим разликама, среће у различитим европским језицима. Претпоставља се да је реч вино сачекала Словене на овим просторима, преко латинског *vinus*, што је опет, дошло од грчког *oinos*. Сви народи углавном користе израз црвено вино, док је код нас то црно. Тек у новије време, под притиском утицаја других култура, почиње употреба израза црвено вино.

МОЈА ПРИЧА

Пише: Тања Мاستило

Моја прича је можда мало необична, ако се узме у обзир где сам завршила (за сада), а где сам почела. Иако су ми увек боље ишле друштвене науке, пре тих двадесет и неколико година сам се одлучила да упишем средњу грађевинску школу, смер високоградња. Тада ми се чинило да је то добар избор, а и данас ћу аргументовати да је то био случај, иако нисам завршила у тој области. Иако је прошло више од двадесет година откако сам завршила средњу школу, и признајем да је моје знање о геодезији, статистици, бетону и нацртној геометрији поприлично избледело, драго ми је што сам изабрала баш ту школу. За почетак ту сам остварила пријатеље који су и даље врло битан део мог живота, а поред тога, стекла сам и одређену дисциплину, тактичност и стрпљење у раду, јер је пројектовање и цртање свих техничких радова управо то захтевало од нас.

Ипак, од самог почетка су ми српски језик и књижевност, као и енглески били најдражи предмети, што је већ тада указивало на моју наклоност ка речима и књижевности (и можда већ указивало на то да никада нећу постати грађевински инжењер). Часови на којима је требало да пишемо писмене саставе из српског су били они где сам се осећала потпуно на својој територији и сигурна у својој кожи. Професорка српског Весна Спаловић нам је била разредна и мислим да је и она сама препознала моју посвећеност и увек ме охрабривала и издвајала, што ми је пуно значило. Морам да признам да се то није дешавало тако често у другим предметима, не због тога што други професори нису били спремни да препознају таленте, већ због тога што ја тај таленат нисам била.

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ, након моје завршене средње школе, моја породица и ја се селимо у Данску. То је била тешка одлука, али неопходна и када се прилика указала, нисмо могли да је пропустимо. Ја сам тада имала седамнаест година и напустити све оно што сам знала и волела до тог момента је било јако тешко.

Долазак у страну земљу у тим годинама није лак. Док сам слушала како су сви моји другари из средње школе уписали факултете по разним градовима и како су наставили да се друже и стварају нова пријатељства, ја сам се у новој средини осећала поприлично изоловано и усамљено. Све је било ново и самим тим застрашујуће. Људи које не познајем, језик који не говорим, град који је стран. Али сви почети су тешки, и за све треба времена.

Ствари су полако почеле да се мењају када сам уписала курс данског језика. Мој енглески је већ тада био поприлично добар, а Данска је једна од земаља у Европи где сви причају енглески - као и у остатку Скандинавије уосталом. Ипак, знала сам одмах да то неће бити довољно, те да је потребно да научим језик земље у којој живим. И то се показало као прави потез, јер учењем језика не само да сам почела боље да разумем средину у којој се налазим, него сам и упознала људе из читавог света који су сви имали занимљиве приче, и као и ја се обрели у Копенхагену са надом да ће ту започети нови живот.

Након завршеног интезивног курса језика, желела сам да наставим са студијима, али то је тада, нажалост, било немогуће са мојом дипломом средње школе из Србије. Тачније, било је потребно да положим додатне предмете да бих уопште могла да конкуришем на неки од данских универзитета. То је додатно одужило читав процес, и то је опет нешто што је захтевало доста стрпљења и хладне главе - док су моји пријатељи, са којима сам одрасла у Србији, већ уписивали другу или трећу годину факултета, ја сам морала поново да слушам и полажем предмете из средње школе. Али и ту сам упознала нове људе, и на крају читаво то искуство се показало врло корисним из два разлога - прво, ту сам усавршила језик, што ми

Мој говор на годели њозоришних наџрага Reumert

је дало додатно самопоуздање, а друго, ту сам сазнала мало више о данском образовном систему. Иако сам знала да желим да наставим са факултетом, и даље сам била поприлично збуњена и нисам знала на коју страну да одем. У Копенхагену постоји пет универзитета, и велики број виших школа и колеџа. Избор је бескрајан. Да ли желим да одем на ИТ страну и постанем webmaster? То је посао будућности. Да ли можда желим да наставим путем грађевинског инжењера? Да ли желим да студирам српски језик на катедри за славистику на универзитету у Копенхагену, и посветим се академском раду? Могућности су биле многе, а ја нисам знала на коју страну да кренем. Не зато што нисам знала шта је то што желим, него зато што у том моменту нисам имала довољно самопоуздања да храбро кренем за оним што желим. Али како ће се на крају испоставити, ствари често некако саме дођу на своје место.

На тим гимназијским курсевима сам упознала људе у сличној ситуацији као и ја, људе мојих година, који су такође имали амбиције да наставе студије у Данској, али су дошли из земаља ван Европске уније, па су тако као и ја морали да се дошкољују. Преко њих сам сазнала да Универзитет на Roskilde-у, који је градић неких тридесет километара удаљен од Копенхагена, има јединствену структуру. Наиме, ту се за почетак треба само одлучити за смер или друштвених или техничких наука, те су прве две године опште за све - на пример, сви који се одлуче за друштвене науке имају исте предмете плус део изборних - и то је у том моменту мени звучало као управо оно што ми је било неопходно.

Историја, социологија, психологија, књижевност, филозофија, и ја сам се коначно осетила као риба у води - али нигде као на часовима енглеске књижевности. Анализа дела, бескрајне дискусије и речи, прекрасне речи, конструкције реченица, симболика, приче. Када се на трећој години коначно требало одлучити за ужи смер, и изабрати две академске области за специјализацију, код мене није било двоумљења - тада ми је већ било потпуно јасно да који год смер изаберем у животу, желим на њему да нађем енглески језик, речи и дела књижевности. Други смер за који сам се одлучила су биле комуникације, јер ми се чинило да је та комбинација лепо употпунила оно што ме је занимало, а то је начин на који комуницирамо, начин на који нешто представљамо и начин на који користимо речи - у говору, као и у писму.

Следећих неколико година на универзитету су биле јако занимљиве. Студирати у Данској је другачије него у Србији. За почетак, студирање је бесплатно, а поред тога сви студенти добијају стипендију, коју не морају да врате по завршеним студијима. Звучи невероватно, али тако је. На мом универзитету се доста потенцијало на групном раду - већ од првог семестра смо радили на стручним пројектима у групама од пет до осам студената, процес који би трајао по неколико месеци и пројекат који бисмо на крају семестра морали усмено да одбранимо. Та структура учења има својих предности и мана - тера студенте да истражују, усавршавају писање стручних радова, али и уче како да сарађују у групи - уче да буду део тима. Данас сам за то искуство јако захвална, јер ме је припремило за

рад са људима, што ме је чекало од првог момента када сам крочила у прави свет након завршеног факултета.

На последњој години, када сам писала магистарску тезу, случајно сам наишла на оглас где једно британско позориште у Копенхагену тражи студента да им помогне око промоције њиховог новог позоришног комада. Посао је био једноставан и неплаћен, али од првог момента када сам се састала са њима и када су ми показали шта раде, где су им пробе, где играју и шта спремају, ја сам знала да сам коначно дошла у свет ком припадам. Why Not Theatre Company је позоришна група коју су основале две британске глумице пре двадесет година и које су се стицајем околности обреле у Копенхагену, те су за то време оствариле име за себе. Моје задаци са њима су се мењали и развијали, од самих почетака где сам им помагала око промоције и писања ПР материјала, до неких практичних ствари и асистенције режији. Све то време сам писала, све и ништа, јер ја читав свој живот пишем, дневнике, кратке приче, блогове, километарске мејлове својим пријатељима. Негде у том периоду сам почела да пишем и на енглеском, што је био логичан развој ствари јер је већина дела које сам читала и којима сам била окружена била на енглеском. И опет, како је то некако судбина хтела, моји текстови су више случајем околности дошли у руке једног америчког режисера, ког сам упознала у позоришту и који је предложио да од селекције тих текстова направимо представу. И тако је све почело.

То је било пре неких девет година, и 2015. године је та прва представа постављена. Звала се „Secrets“ и

На ошварану позоришној фестивала са њрегсшавом о Тесли

ПЕТЉА ОКО СВЕТА

постигла је велики успех, посебно код младе публике, што је можда и било логично, јер су неки од тих текстова написани и десетак година пре тога.

Читава то искуство ми је дало самопоуздање да почнем да размишљам о другим причама које желим да испричам - и што је најважније, почела сам да верујем да то могу да урадим. Друга представа је био монолог „Mr Tesla Played“ - о животу Николе Тесле, и то је вероватно до данас мени омиљено дело на ком сам радила. У позоришту сам упознала новозеландског глумца, Nathana Meistera (ког можете видети у првом филму „Аватар“, и који је такође радио и у „Господару прстенова“), ком је поверена улога Тесле, на моју велику радост. Заједно смо путовали по Данској, и поставили представу у разним градовима, као и на једном фестивалу у Шведској. Коментари и критике које смо добили за представу су били фантастични, и имамо велике амбиције да представу једног дана поставимо на Новом Зеланду, а ко зна, можда и у Србији.

Наставила сам да пишем и после тога, поставила још две представе у међувремену, што је кулминирало 2021. године када сам добила најпрестижнију позоришну награду у Данској (такозваног данског Оскара за позориште), Reumert за моје дело „The Cheyenne are Leaving“. То је први пут да је некоме са наших простора додељена та награда, и први пут да ју је добио текст на енглеском. Иако је од тога прошло већ годину дана, мислим да и даље нисам баш потпуно схватила да се то заиста десило.

И док ово пишем, управо је моја најновија представа имала премијеру у једном од, по мом мишљењу, најлепших позоришта у Копенхагену, Позоришта код Црног Коња (Teatret ved Sorte Hest). Ради се о адаптацији књиге Frankenstajn, коју сам поставила у модерно доба, и покушала да приближим тематику неким савременим темама.

Канал Christianshavn у Којенхајену

Позориште је постало велики и битан део мог живота, али, нажалост, као и у Србији, тако и у Данској, од културе није лако живети. Ја сам срећна да позориштем могу да се бавим када мени одговара, те да не зависим од тога. Већ десет година радим на једном универзитету у Копенхагену, где се бавим администрацијом и комуникацијама, што ми даје слободу да остатак свог времена организујем и испуним како желим и чиме хоћу.

Живот у Копенхагену

У Копенхагену живим већ двадесет две године, дакле највећи део свог живота. Самим тим, тај град је постао мој дом и ја то видим као добру ствар. То је град у ком сам остварила многе лепе успомене, град у ком живе многи мени драги људи, град који разумем. Град је широк, раван и чист и сви возе бицикле. Мислим да бих без многих ствари могла да живим, али без мог бицикла не видим како бих.

Истовремено, врло добро знам ко сам и одакле долазим, и то увек истичем. Сматрам се срећном јер

Канал Nyhavn у центру Којенхајена

Паркинџ за бицикле

Графић

имам више домова, јер се осећам код куће и тамо а и овде. Једна ствар не искључује другу и ја покушавам да се прилагодим и узмем оно што је добро и из једне и из друге културе.

Копенхаген је врло отворен град. Живот овде је миран, али и динамичан. Уосталом, сматрам да је живот овде оно што ти од њега направиш. Данци имају ту репутацију да су хладни и недруштвени, и разумем зашто се може учинити некоме на први поглед да је тако, поготову ако се пореде са нашом културом, али, у ствари, Данци су често онакви каквим се ви према

Плажа у Којенхајену

њима поставите. Често чекају да ви направите први потез - и ако им приђете, отворених руку, са радозналешћу и осмехом, то ће и они вама узвратити. Све више верујем да је то случај са свим људима, без обзира на националност.

У Србију и Ужице углавном долазим два пута годишње. Ту живе мени јако драги људи, моја кума, пријатељи, стари школски другари. Углавном долазим у периоду када су школе на распустима, али некада када сам ту током године, и уколико се задесим у граду за време када је у школама школски одмор, увек ми измаме осмех групе ђака испред цркве и Гимназије. Мени се и поред свега не чини да је било тако давно када сам и ја била једна од њих.

„Петља” у разговору са Дејаном Алексићем, аутором романа „Петља”

Питања приредила: Мина Лукић, ПТ1

Дејан Алексић је савремени српски књижевник. Његове песме су уврштене у бројне зборнике и антологије. Посебно је афирмисан као књижевник за децу. Добитник је Награде Змајевих дечјих игара за изузетан стваралачки допринос књижевном изразу за децу, као и многих других награда. За роман „Петља”, који је објавио 2021. године, добитник је награда „Милош Црњански” и „Владан Десница”. У Народној библиотеци у Ужицу, 11. новембра, одржана је промоција његовог романа „Петља”. Представа о животу као „петљи” у којој повлачење једног краја нити значи затезање чвора на другом, симболички је наглашена самом композицијом романа, преплитањем временских планова и „петљом” главне јунакиње да се супротстави лицемерју и поремећеном поретку вредности.

1. У роману „Петља” представљена је животна прича једне младе бунтовне девојке. Прича је веома поучна за младе и може им помоћи да крену бољим путем. Главна јунакиња Дина пролази кроз разне незгоде, које у данашње време нису нимало ретке. Сам назив романа је на неки начин метафора живота. Можете ли нам рећи нешто о томе?

Овај роман је прича о борби за очување индивидуалности. Да бисмо се добро осећали у некој припадности, морамо најпре да припаднемо себи. Другим речима, морамо да изградимо себе. Но никада није лако и тражи извесна одрицања и жртве. То јунакиња романа зна. Има своје начине да сачува достојанство и осећај за правду. Често се у лавиринту

својих избора и поступака изгуби, удара о зидове. Отуда стално преиспитивање, зебња, несигурност. У друштвеним околностима које не иду на руку слободним умовима, или онима који би то желели да буду, таква стратегија доноси бројне препреке и падове. Петља се може користити и као метафора за сам живот, који често зависи од расплитања судбинских чворова. У тој замршености понекада губимо оријентире. Расплићемо се и опет спетљавамо, као у познатој дечјој игри. Нит повучена с једне стране ствара петљу на другој. Дина зна да је расплитање понекад и ствар компромиса, али углавном није спремна да их чини. Има идеалистичку

представу о томе шта значи „остати свој” и у томе је главни део њене трагике.

2. Шта Вам је био највећи изазов у писању романа „Петља”?

Изазов је било готово све у поступку писања. Најпре, писати у женском првом лицу јединине. То је потешкоћа коју сам себи с планом задао. Желео сам да глас јунакиње буде аутентичан, да се глас аутора што мање препозна. Осим тога, будући да сам превасходно песник, није било једноставно одупрети се ритмовима песничке реченице, односно стиха. Такође, сама структура романа је захтевна. Радња не

тече линеарно. Има више временских планова који се преплићу. То захтева посебну концентрацију у раду.

3. Где проналазите инспирацију?

Искрено говорећи, не верујем у феномен инспирације. Бар не у ону уобичајено схваћену инспирацију као тренутак некаквог просветљења, усхита иза којег следи налет стваралачке снаге. Надахнуће је у посматрању и неочекиваним спонама међу стварима и мотивима. А они могу бити, и јесу, свуда око нас.

4. Да ли су нека од Ваших дела аутобиографске природе?

Многа од њих имају аутобиографске елементе. Од књижевних дела за децу, преко поезије, па и до поменутог романа. Не треба да узмичемо од своје биографије. Све што знамо потиче понајвише из сопственог искуства. Најважније је да то искуство умемо, кроз стваралаштво, да претворимо у нешто корисно и за друге. То је једна од лепих страна књижевности.

5. Да ли Вам је драже стварање литературе за децу или за одрасле?

Стварајући књижевност за децу осећам моћ унутрашње игре. То је попут дијалога с дететом које сам био и које, још увек, дубоко у мени шапуће. Понекад су то мудре речи. Волим да их послушкајем. Ипак, свестан сам и одговорности коју има писац за

децу. Данас није лако одржати читалачку пажњу младих књигољубаца. Мени се то допада. То значи да морам да будем врло креативан да би деца овог дигиталног доба желела да читају моје књиге.

6. Шта бисте волели да чујете од других о својим делима?

Ужасно бих се осећао када би ми читаоци рекли да је моја књижевност досадна. То је, верујем, смртни страх сваког писца. Али не бих волео ни да ми ласкају и говоре оно што не мисле. Важне су ми оцене и искрени утисци о ономе што стварам.

7. Који је Ваш највећи страх када објавите дело и када оде у јавност?

Могућа равнодушност. Сваку нову књигу у свет испраћам као да ми је прва. Делом и због тога што волим промене у свом књижевном развоју и трудим се да се не понављам. Отуда и стална блага зебња. Ваљаност онога што урадите у књижевности најчешће не може да се покаже одмах. Зависи од контекста које гради време и многе околности.

8. Како бисте дефинисали себе као уметника?

Као особу радозналост духа, увек спремну да се отисне у нове стваралачке просторе.

9. Данас је све мање читалаца код нас, да ли неко може да успе као писац у Србији у данашње време?

И даље има доста добрих, квалитетних читалаца. Потреба људи за књигом може бити већа или мања, али сасвим сигурно неће нестати. Статус писаца код нас није сјајан, од тог посла не може се живети, па ћемо многе од њих срести у библиотекама и другим установама културе или образовања. Многи, нажалост, нису те среће да имају сигурне изворе прихода. Знамо и сами колико се мало средстава из буџета издваја за културу. Но, верујем да талентован стваралац ипак неће остати непримећен.

10. Може ли писац променити свет?

Свет се, ипак, мења само кроз сложене друштвене процесе који су по правилу дугорочни. Али мислим да литература може да има значајну улогу у таквим метаморфозама. Историја књижевности познаје такве примере. Често се помишља да књижевност само прати историјска и друштвена збивања. То је тачно – она јесте и нека врста рефлексије или сведочанства битних промена у културама у којима настаје, али исто тако има моћ и да предвиђа и најављује преломне тренутке. У сваком случају, добра књижевност може да промени на боље појединца, што свакако није мала ствар, јер друштва су ипак збир појединаца.

11. Која би била можда нека ваша порука младим писцима?

Осим препоруке да што више читају, једна од мојих основних сугестија била би да сами формирају своју лектуру, према свом сензибилитету и интересовањима. Потом долази потреба за стваралачком препознатљивошћу. Пронаћи особен, оригиналан глас јесте најтеже и најважније у свакој уметности. Учити од многих да би се личило само на себе.

IVГ1 са омиљеном разредном

Колегиница Весна Ристић одлази у заслужену пензију, али ћемо наставити да се дружимо.

*У свешћу постоји једно царство,
у њему царује друјарство...*

Део колектива Техничке школе „Радоје Љубичић“ на прослави матуре

разноуровневости

ДЕТ

будале

использовате

